

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**D. D. Emanuelis Gonzalez Tellez, In Inclyta Salmanticensi
Academia Collegii Majoris Conchensis Alumni, &
antiquioris vespertinæ Sacrorum Canonum Cathedræ
propriarii Interpretis; in Pinciano Sanctæ ...**

Additis Notis uberioribus ab Historia, & Chorographia

Complectens Librum Tertium

González Téllez, Emanuel

Francofurti Ad Moenum, 1690

Titulus XXXV. De statu Monachorum, & Canonicorum Regularium.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-74526](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-74526)

netur votum adimplere ingrediendo religionem, quia acceptatio Episcopatus non est votum, neque ex voto ipsius electi fieri debet, juxta textum in cap. in scripturis 8. q. 1. l. si in quemquam 39. C. de Episcop. & cler. & ita ex parte acceptantis non adest votum de meliori, aut perfectiori statu; quare qui votum religionis emit, non libera-

tur ab ejus obligatione, etsi in Episcopum eligatur; teneturque religionem ingredi, & si postea eligatur in Episcopum, aut rata habetur prior electio, potest confirmari, & consecrari in Episcopum; quia non est incompatibilis religiosus status cum Episcopali dignitate, ut probat Soza in tract. de Episcop. religiof.

CAPUT XI.

Honorius III. Salisbariensis (a) & Bregadensis Præpositus.

Postulastis per nostras literas edoceri, an vobis professis ordinem regularem, quorum alter cruce signatus est, reliquus crucis caractere desiderat (b) insigniri, liceat vicissimam proventuum Ecclesiarum vestrarum, deputatam succursui Terræ sanctæ deferre vobiscum, ut per vos proficiat illius terræ succursui, qui parati estis personas vestras exponere servitio Jesu Christi; præsertim cum multi exemplo æmulationis laudabilis provocati, ad currendum post vos viriliter accingantur, præliaturi prælium Domini contra gentes. Quia verò liberationi Terræ illius totis viribus aspiramus, disc. v. p. A. f. m. quat. si Ecclesiæ vestræ aliàs per absentiam vestram enormiter non lædantur, & vos utiles fueritis terræ Domini verbo pariter, & exemplo, quod conscientie vestræ duximus relinquendum, dimissis procuratoribus idoneis in Ecclesiis vestris, potestis, & tenemini votum peregrinationis adimplere, ac sic potest in usus vestros transire vicissimam Ecclesiarum vestrarum deputata subsidiiis Terræ sanctæ.

NOTÆ.

1. (a) *Salisbariensis.*] Ita restituo epigraphen & litteram hujus textus ex quinta compilatione Honorii III. ubi in cap. 1. de statu monach. reperitur præfens textus: adeo tamen corrupta est secunda pars hujus inscriptionis, ut cognosci non possit de quo Præposito in eo agatur. Cironius in ejus notis existimat, legendum esse Readingensi, quia urbs Reading. dicta est in Comitatu Barcheriæ, in diocesi Salisbariensis Angliæ, de qua diocesi nonnulla notavi in cap. 28. de appellat.
- (b) *Insigniri.*] Juxta formam illustratam in cap. quod super, hoc tit.
2. (c) *Vicissimam.*] Juxta dispositionem Concilii Lateran. sub Innocentio III. celebrati, ubi de hujusmodi fructuum parte pro expeditione Terra

sanctæ assignanda ita cavetur: *Cupientes autem alios Ecclesiarum Prælatos, nec non clericos universos, & in merito, & in præmio habere participes, & consortes, ex communi Concilii approbatione statuimus, ut omnes omnino clerici, tam subditi, quam Prælati, vicissimam partem ecclesiasticorum proventuum, usque ad triennium conferant in subsidium Terræ sanctæ, per manus eorum, qui ad hoc Apostolicè fuerint providentiâ ordinati, quibusdam dumtaxat religiosis exceptis, ab hac prætaxatione merito eximendis: illis similiter qui assumto, vel assumendo crucis signaculo sunt personaliter profecturi. Nos autem, & fratres nostri S. Romane Ecclesie Cardinales plenariè decimam persolvemus: sciantque se omnes ad hoc fideliter observandum per excommunicationis sententiam obligatos, ita quod illi, qui super hoc fraudem scienter commiserint, sententiam excommunicationis incurrant.*

TITULUS XXXV.

De statu Monachorum, & Canonicorum Regularium.

CAPUT I.

Gregorius Fortunato Episcopo (a) Neapolitano.

HEODOSIUS Abbas monasterii sancti Martini, petitoriâ nobis insinuatione suggestit, quæ habetur in subditis, in domo quondam Martini ex ejus voluntate decessorem suum Andream Abbatem monasterium, in quo monachi habitare debeant, construxisse: & quia id in honorem B. Petri Apostolorum Principis,

Principis, & S. Archangeli Michaëlis postulat dedicari, dilectionem tuam presentibus apicibus duximus adhortandam, quatenus ad prædictum locum cum postulerit, ingraveranter accedas, venerandæ solennia dedicationis (b) impendens. Et quotiens necesse fuerit à presbyteris Ecclesiæ tuæ in loco sancto deservientibus celebrentur (c) sacrificia veneranda Missarum, ita ut in eodem monasterio nec fraternitas tua, nec presbyteri præter (d) diligentiam disciplinæ aliquid molestiarum inferant; aut si quid illic pro diversorum devotione commoditatis acceperit, sibi existiment vendicari; cum monachis in eodem loco deservientibus debeat proficere quicquid à fidelibus offerri contigerit.

NOTÆ.

- (a) **N**epolitano.] Ita etiam legitur in prima collectione, sub hoc tit. cap. 1. & in ipso Registro epistolarum D. Gregorii lib. 7. indict. 2. epist. 15. ex quo transcribo præsentem textum. De hac percelebri urbe egi in cap. 2. de constit.
1. (b) **D**edicationis impendens.] Quia nova monasteria sine Episcopi licentia edificari non valent, cap. quidam 10. 18. q. 2. cap. de monachis 12. cum sequenti. eadem quest. Antonius Augustinus in epist. juris, lib. 9. tit. 1. latius dicemus in cap. final. de relig. domib. num. final.
- (c) **C**elebrentur sacrificia.] Adhuc enim prioribus annis Pontificatus Gregorii Magni monachi ad sacerdotii gradum non ascendebant, sed à presbytero per Episcopum in Monasterio constitutum sacramenta accipiebant, divinaque officia audiebant. D. Gregorius lib. 3. epist. 18. ubi cum Mauro Abbati commendaret Ecclesiam sancti Pancratii, præcepit, ut peregrinum illuc presbyterum advocet, qui sanctissimam Deo hostiam immolet, eumque monasterii sumptibus alat, his verbis: *Nere motis presbyteris, quibus Ecclesia ipsa fuerat antea commissæ, vacare ministeris videatur, idcirco huius tibi auctoritatis tenore præcipimus, ut peregrinum illuc debeas adhibere presbyterum, qui sacra Missarum possit solennia celebrare: quem tamen, & in monasterio tuo habitare, & exinde vitæ subsidia habere necesse est.* Referunt Yepes tom. 1. chron. D. Benedicti, anno 610. Hallierius in vindictis, passim notavi jam in cap. intelleximus, de erate & qualis.
2. (d) **D**iligentiam disciplinæ.] Consonat idem Gregorius lib. 2. epist. 59. ubi Episcopo etiam Neapolitano ita scribit: [Ad prædictum locum cum postulerint, ingraveranter accedas, venerandæ solennia dedicationis impendens, ut quotiens necesse fuerit, à presbyteris Ecclesiæ in superscripto loco deservientibus celebrentur sacrificia veneranda Missarum, ita ut in eodem monasterio nec fraternitas tua, nec presbyteri præter diligentiam disciplinæ aliquid molestiarum inferant; aut si quid pro diversorum devotione commoditatis acceperit, sibi existiment vendicandum: sed si verum, sive argentum, sive prædium, sive vestimentum, omnibus modis constructio præfata possideat, cum ancillis Dei in eodem loco deservientibus debeat proficere quicquid offerri ibidem contigerit.] Temporibus enim Gregorii M. omnia monasteria erant subiecta Episcopo, in cuius diocesi constructa erant. Concilium Aurel. 3. can. 18. *De his clericorum personis, quæ de Civitatensis Ecclesiæ officio, monasteriis, vel diocesi, vel basilicis, in quibuscumque locis positæ, id est sive in territoriis, sive in ipsis civitatibus suscipiuntur ordinandæ, in potestate sit Episcopi, si de eo, quod ante de Ecclesia habebant,*

eos aliquid, aut nihil exinde habere voluerit, quia unicuique facultas suscepti monasterii, diocesis, vel basilicæ debet plena ratione sufficere. Venerabile can. 5. ibi: *Monasteria, tam virorum, quam puellarum, secundum ordinem regulariter vivunt; & si hoc facere contempserint, Episcopus, in cuius parochia esse videntur, hoc emendare debeat.* Arelat. sub Carolo. can. 6. *Providendum necesse est unicuique Episcopo, qualiter canonici vivere debeant, nec non & monachi, ut secundum ordinem canonicum, vel regularem vivere studeant.* Tullense part. ultim. cap. 9. ibi: *Congregationes canonicorum, & monachorum, ac sanctimonialium secundum canonicam institutionem à propriis Episcopis strenuè visitentur, & eorum Religio, & habitus exquiratur.* Et cap. qui verè 12. 16. q. 1. Concilium Tolet. 10. can. 3. *Mogunt. can. 20. & 21. Melden. can. 59. Ticinense 1. can. 9. Cabilon. can. 15. & 65.* quorum catalogum refert Antonius Augustinus in epist. juris lib. 9. tit. 60. & 61. Et licet aliqui existimaverint, Episcopos non omnimodam habere potestatem in monachos, nec posse de his, quæ contra regulam monasticam committebant, cognoscere, sed tantum ea corrigere, in quibus citra monasticam disciplinam monachi peccarunt, moti auctoritate Concilii Tolet. 4. can. 50. ubi ait PP. *Quapropter monemus eos, qui Ecclesiis præsent, ut ultra talia non præsumant, sed hoc tantum sibi in monasterio vindicent, quod præcipiunt canones, hoc est monachos ad conversationem sanctam promovere, & Abbates, aliisque officia constituere, atque extra regulam facta corrigere.* Quæ verba etiam repetiuntur in canone 15. Concilii Aurelianensis 1. *Abbatibus pro humilitate religionis in Episcoporum dignitate consistant, & si quid extra regulam fecerint, ab Episcopo corrigantur.* Hæc tamen sententia profus aliena est à canonum, & Sanctorum Patrum mentis, qui plenam potestatem Episcopo tribuunt in monachos, immò & disciplinæ monasticæ correctionem, cap. monasteria, 18. q. 2. *Gregotius Magnus lib. 7. epist. 65. Episcopus monachorum vitam competenti, regularique debet moderamine disponere, qui pro commissis eorum animabus compellitur reddere rationem.* Et lib. 3. legum Longobard. tit. 3. ita cavetur: *Et de monasteriis, quæ infra eorum parochiam sunt, vigilanter curent, ut canonici secundum canones; regulares secundum regulam vivant, & ubi aliter quam ordo poposcerit, invenerint, emendare faciant; & si emendare nequiverint, nobis nuntietur.* Probat Bolquetus ad Innocentium III. lib. 1. epist. 7. *Nec contrariæ sententiæ favent verba illa concilii Tolet. Extra regulam; nam idem significant, ac contra regulam, ut apud Arbitrum in satyr. Dij, Deaque, quam malè est extra legem viventibus, quicquid meruerunt, semper expectant.* Sed quia Episcopi dum monasteria disciplinæ causâ visitabant, potestatem

testate sibi concessa abutebantur, plerumque quæ propria erant monasterii ab eo auferentes, idèd variis Ecclesiæ canonibus cautum fuit, ne Episcopi inquietare aut molestare monachos aliquo modo intenderent, *cap. 1. 18. q. 2. Concilium Turon. 2. can. 7. Episcopus nec Abbatem, nec Archipresbyterum sine omnium suorum compresbyterorum consensu de loco suo presumas, eicere.* Concilium Anglic. *can. 3. Ut quæ monasteria Deo consecrata sunt, nulli Episcoporum liceat ea in aliquo inquietare, nec quicquam de eorum rebus violenter extrahere.* Refert

Antonius Augustinus in *epit. juris, lib. 9. tit. 62.* ideo Gregorius in præfenti, & in epistola antecedenti jubet Neapolit. Episcopo, ut monasterium noviter constructum dedicet, & ibi presbyteros ad divina officia celebranda constituat. Inhibet tamen, illi ne extra diligentiam disciplinae in ipso monasterio alia vindicet, præcipue ne à fidelibus oblata auferre præsumat. De exemptione monachorum ab Episcoporum jurisdictione latè egimus in *c. grave, de offic. ordin.* ex quo commentario præfens petendum est.

CAPUT II.

Ex Concilio (a) Lateran.

MONACHI non (b) pretio recipiantur in monasterio, nec peculium permittantur habere: non (c) singuli per villas, & oppida, sive per quascunque (d) parochiales ponantur Ecclesias, sed in majori conventu, aut cum aliquibus fratribus (e) manent: nec soli inter sæculares homines spiritualium hostium conflictum expectent, Salomone dicente: *Væ soli, quia si ceciderit, non est qui sublevet eum: si quis autem exactus pro sua receptione aliquid dederit, ad sacros Ordines non ascendat.* Is verò qui eum receperit, officii sui suspensione mulgetur. Qui verò peculium habuerit, nisi ab Abbate fuerit ei pro injuncta administratione permittum, à communione removeatur altaris; & qui in extremis cum peculio inventus fuerit, & dignè non perituerit, nec oblatio pro eo fiat, nec inter fratres accipiat sepulturam: quod etiam de universis Religiosis præcipimus observari. Abbas autem, qui diligenter ista non caverit, officii sui jacturam se noverit incursum. (f) Prioratus quoque, seu (g) obedientiæ pretii datione nulli tradantur, alioquin dantes, & accipientes à ministerio fiant ecclesiastico alieni. (h) Priores autem, cum in Ecclesiis conventualibus fuerint constituti, nisi pro manifesta causa, & rationabili non (i) mutentur, videlicet, si (k) dilapidatores fuerint, si incontinenter vixerint, aut tale aliquid egerint, pro quo amovendi meritò videantur; aut si etiam pro necessitate majoris officii de consilio fratrum fuerint transferendi.

NOTÆ.

1. (a) *L. Ateranensi.* Generali videlicet, celebrato sub Alexandro III. *can. 3.* ut etiam habetur in *cap. 2. hoc rit. in 1. collect.* & citatur textus hic in *cap. 3. & 4. de capel. monach.*

(b) *Pretio recipiatur.* Hanc priorem partem exponemus in *cap. 19. de simon.*

(c) *Nec singuli.* Monachi in duplici sunt genere. Alii simul in monasteriis degunt, qui ideo synoditæ, seu cœnobitæ appellantur, *l. additæ, C. de Episcop. aud. l. 57. C. Theodos. de appel. quibus unum dormitorium, refectoriumque idem: alii seorsim agunt, & soli sunt, qui & Eremitæ dicuntur, Novæ. 5. Justin. cap. 3.* qui in solvistribus antris mancipati sunt, ut in solitudine impensis sanctitati vacent, *l. quidam 26. C. de Decur. de quibus egi in cap. 2. de testam.*

2. (d) *Parochiales.* Olim enim postquam monachi sacris Ordinibus initiari cœperunt, non solum in propriis monasteriis divina officia celebrabant, & sacramenta fratribus administrabant, verùm & parochialibus Ecclesiis præficiantur, ut etiam parochianis laicis sacramenta administrarent, *cap. in parochia 16. quest. 1. Concilium Agath. can. 27. Pictaviens. can. 5. Pelagius Papa cap. 2. 3. & 24. Carnotensis epist. 69.* ibi: *Si qui ergo sunt in collegio vestro viri prudentes, & maturi, & igne tentationum examinati, quibus hoc onus im-*
D. D. Gonzalez in *Decretal. Tom. III. Pars II.*

poni velitis, eos deducite ante presentiam Episcopi, ut ab eo curam animarum suscipiant. Notavit Bosquetus ad *Innocentium III. lib. 1. epist. 7.* Sed cum inde daretur occasio divagationis, & disciplina monastica corrueret, statutum fuit, ne extra proprium monasterium monachi habitarent, *cap. nullus 14. 18. q. 2. cap. monachum 3. 20. q. 4. Concilium Tolet. 7. can. 5.* Immo & in ipsis Ecclesiis monasterio subjectis, non monachus, sed clericus instituitur, *cap. 1. de capel. monach.* Urbanus II. in Concilio Claromont. ibi: *Statuimus, ne in parochialibus Ecclesiis, quas tenent, absque Episcoporum consilio presbyteros collocent, sed Episcopi parochiæ curam cum Abbatum consensu sacerdoti committant.* Dicemus in dicto *cap. 1.*

(e) *Fratribus manent.* Consonant textus in *cap. ad audientiam, ex parte, de capel. monach.* Clement. *Ne in agro, §. ad hac, hoc rit.* quæ constitutio magna nititur ratione, nam monachus solus, teste D. Thoma relato à Cornelio à Lapide in *cap. 4. Exodi,* demon solitarius est, & auctore Seneca *epist. 25.* omnia mala nobis solitudo persuadet: ac magna pars peccatorum tollitur, si peccatoris testis assidat. Unde Justinianus in *novel. 133.* monachos sine testibus vivere scelus existimat: & Thomas Cantiprat. *lib. 2. cap. 111.* ait: *Quam vera sit hæc sententia, Væ soli, ego novi, qui triginta annis vices Episcopi in diversis provinciis egi, qui in hoc articulo, quod religiosi soli vacent,*
Q99 dant,

dant, vel soli mancant in curiis, horrenda mala, horrenda scandala, horrendaque pericula frequenter audiri, que nunquam sustinissent adjecto socio, vel fecissent. Prosequitur Lantmeter. in comment. ad regul. D. Augustini, cap. 4. num. 25.

4. (F) Prioratus.] Prioratus sunt cella monachorum extra monasterium, seu membra principalis monasterii, ubi pauci monachi à reliquis separati in una domo vitam agunt; instituti fuerunt, ut disciplina severior, & strictior, quæ in vita communi monasterii profiteri, & servari non poterat, immò nec conveniens erat, à paucis severioris disciplina, & vitæ amatoribus ibi fervetur, ut refert Yepes tom. 2. chron. D. Benedicti, anno Christi 676. fol. 315. ad minus autem debebant sex monachi ibi residere. Concilium Aquisgran. cap. 44. ibi: *Ut Abbatibus liceat habere cellas, in quibus aut monachi sint, aut canonici; & Abbas provideat, ne minus de monachis ibi habitare permittat, quam sex.* Dicta Clementina *Ne in agro, hoc tit.* & Gregorius IX. in bulla ad Cluniac. & Nicolaus I V. ita statuerunt: *Ne in prioratu aliquo unus solus monachus commoretur, sed ei, qui solus est, unus, vel plures socii monachi adjungantur, si loci suppetant facultates, alioquin monachus revocetur ad claustrum.* Benedictus XII. in *Benedict.* cap. 25. ibi: *Monachi autem in prioratibus, seu administrationibus cum dictis prioribus, seu administratoribus simul sint, & canonicas horas dicant, & in Missis celebrandis suas hebdomadas ordinate, ac tractim, non synopando, humiliter, & devotè, & horis competentibus, & cum nota, ubi fuerint tres vel quatuor, seu plures, facere teneantur.* Unde D. Bernardus *epist.* 253. commendat Abbatem Guarninum, eo quod synagogas sathanæ, id est cellulas extra cononibium, in quibus tres, vel quatuor fratres sine ordine, sine disciplina habitare solent, destrueret. Et Turriscremata *tract.* 13. in regulam D. Benedicti, ait in paucis prioratibus religionem annihilari, ibi enim vitio proprietatis appropinquatur, meritum obedientiæ minuitur, continentia facile periclitatur.

5. (G) Obedientia.] Prioratus ipsi, seu cellæ, quæ majori, & principali monasterio parebant, ab ea subjectione obedientiæ dicebantur, de quibus Gregorius VII. *lib.* 6. *epist.* 21. ait: *Obedientias Ecclesiæ, ceteraque beneficia, que sine communi consensu fratrum adquisierat.* Ivo Carnot. *epist.* 163. De monacho illo, quem in juramento constrinxisti, ne ultra illam administraret obedientiam, quam aliquandiu sibi usurpaverat per inobedientiam. Earum mentio fit in *cap.* cum singula, de *præbend.* *lib.* 6. *Clement.* 1. de *suppl. neglig.* *Clement.* ne in argo, §. *sanè, hoc tit.* apud Innocentium III. *lib.* 2. *regestr.* 14. *epist.* 29. ibi: *Omnes obedientiarum proventus. Sed quia in his obedientiis, Prioratibus unus ex monachis præponebatur rerum administrationi, cautè in præfenti prohibitum fuit, ne talis administratio*

pretio concederetur, cum exinde sequantur incommoda, quæ supra ex Turriscremata retuli.

(H) Priores autem.] Qui Præpositi officio in monasteriis fungebatur, posterioribus seculis Prior appellabatur; unde Lanfrancus in *statutis cap.* 3. ait: *Servata in omni Abbatis reverentiâ, Prior, qui & Præpositus in regula nominatur, honorabilior est reliquis ministris domus Dei.* Et apud Cassinens. *cap.* 65. legitur: *Præpositus monasterii secundum morem nostrum Prior claustralis vocatur.* Et merito, nam Prioris nomen superiorem significat, *Novel.* 112. *Justin.* D. *Benedictus cap.* 6. *sua regula.* *Si quis requirenda sunt, à Priore cum omni humilitate, & subiectione reverentia requirantur.* Quare apud Carthuf. Guillelmus, Celestinus, Carmelitas, Heremitas, Augustinianos, Prædicatores, Præfecti, seu Superiores, Priores dicuntur, de quorum officio, & dignitate plura tradit Haaphtenus *disquis. monach.* *lib.* 3. *tract.* 3. *disquis.* 2. & 3.

(I) Murentur.] Olim Abbates ab Episcopo in ejus diocesi monasterium situm erat, deponerentur. Concilium Turon. 2. *cap.* 1. §. 7. *Episcopus, nec Abbatem, nec Archiepiscopum, sine omnium suorum Compresbyterorum, & Abbatum consilio de loco præsumat ejicere.* Postquam autem religiones ab Episcoporum jurisdictione exemptæ sunt, Prælatorum Regularium destitutum ad superiorem ipsius religionis spectat, qui absque justa causa non debet inferiores Prælatos remove, seu deponere, *cap.* nullam 18. q. 1. docent late Suarez de *relig.* tom. 4. *tract.* 8. *lib.* 2. *cap.* 2. Tamburinus de *jure Abbat.* p. 1. *disquis.* 3. *quest.* 2.

(K) Dilapidatores.] *Cap.* si quis Abbas 18. q. 2. *cap.* dictum, 80. *disquis.* *cap.* quoniam, *disquis.* 100. *cap.* cum ad monasterium, §. *final.* hoc tit. ut contingit in Prælati secularibus, *cap.* final. 3. q. 2. probata dilapidatione, aut suspitione manifesta, *cap.* licet Helv. *cap.* per tuas, de *simon.* *cap.* venerabili, ubi notavi, de *offic. deleg.* Petrus Gregorius *lib.* 4. *partit.* tit. 7. *cap.* 5. quod est intelligendum quando Prælati negligentia magna est, *cap.* quicquid 1. q. 1. Unde non probatur dilapidatio ex eo, quod monasterium ere alieno gravatum reperitur, cum ex justa causa id posset provenire. Tamburinus *disquis.* 2. *num.* 5. Item deponi potest Abbas, si regula prævaricator reperitur, id est, quod ei præjudicet, non autem obferret. Tamburinus ubi *suprà*, *num.* 8. vel si illiteratus est, *cap.* final. de *arate & qual.* & ob similes causas, quas prosequitur Tamburinus *disquis.* 2. Tandem si incontinenter vixerit, ex præfenti textu; unde in regula D. Benedicti hujusmodi incontinentes zonâ ad collum appensâ genibus flexis fisti jubentur ad portas resectorii, & meritò cingulo honoris exuebantur, sumpto more veterum, qui virgines corporis dedecus pallis zonâ suspendebant, & cum nuptui dabant, solvebant zonam quæ nodus erat virginitatis, ut probat Cironius in *parat.* ad *hunc tit.* in *fine.*

CAPUT III.

Alex. III. *Universis Abbatibus, & Con-versis Cisterc.* (a) *Ordinis.*

Recolentes qualiter hæc plantatio sancta, hæc vitis fructifera, hæc denique vinea Domini Sabaoth, sub primis Ordinis Patribus pullulavit, & palmites longè lateque

lateque producens, ad mortifera circumquaque venena pellenda protulit flores, & odores effudit, pervigili custodiâ custodiatis eorum in omnibus inharere vestigiis, per quos cooperante Domino in deserto hujus mundi flos hujuscemodi plantatus est honestatis. Hi enim monastica frugalitatis contentissimi, optimum ponentes in paupertate principium, totius sufficientiæ assequuti sunt complementum, Ecclesiæ chari, Episcopis, & Prælati accepti, atque in conspectu Regum, ac Principum famâ, & merito gloriosi: nunc autem, quod dolentes dicimus, etsi non ab omnibus, neque in omnibus; à plerisque tamen, & in pluribus ab illa sancta institutione dicitur declinatum, in tantum, ut aliqui ex vobis primæ institutionis oblitii penitus, vel ignorantes, contra Ordinis vestri regulam villas, & molendina, Ecclesias, & (b) altaria possident, (c) fidelitates, & hominia suscipiunt, (d) justitarios, & tributarios tenent, & omnestudium adhibent, ut termini eorum dilatentur in terris, quorum conversatio debet esse in cælis. Læditur hinc Ordo penitus, & vitatur: nec est mutatio dexteræ Excelsi, quin immo potius de dextera transeunt in sinistram, qui cum relicto seculo sub paupertatis habitu Deo militare decreverunt, in negotiis denudè secularibus implicantur. Inde est, quod vobis ab iis, qui foris sunt, contentiones, & litigia suscitantur, & Abbatibus in causis forensibus occupatis, plurimum in commissis domibus & tepor Ordinis, & dissolutio nascitur charitatis: maximè quia charitas in paupertate plus proficit; & cupiditatis designata consortium, nisi illa restringatur, hæc tepescit. Ideo sanctum, ac venerabile collegium vestrum precibus & monitis, quibus possumus, exhortamur, quatenus domus (e) illæ quæ à prima sui origine in Ordine ipso sunt fundatæ, constitutis, & ordinatis terminis sint contentæ, nec velint inordinate ad ea manus extendere, quæ sine laboribus, & periculis multis, & demum sine criminibus, & magna confusione non poterunt retinere. Si enim relictis originalibus Ordinis institutis ad communia volueritis aliorum monasteriorum jura divertere, oportebit & vos communi jure censerî, quia dignum est, ut si qui similem cum aliis suscipiunt vitam, similem sentiant in legibus disciplinam. Cæterum domus illæ, quæ ab aliis institutionibus ad vestrum Ordinem se transtulerint, vestris omnino se fatagant usibus conformare, & relictis possessionibus, vel mutatis, quas institutio vestra non recipit, sic se in omnibus Religioni vestræ coaptent, ut quemadmodum se gaudent in societatem Ordinis, identitatemque habitus, & observantiæ regularis assumptas; sic etiam in paucitate secularium rerum se latentur vestris institutionibus conformatas, quatenus inde & superno Conditori magis amabiles, & nobis, atque universæ Ecclesiæ merito debeant fieri chariores. Sanè si super possessionibus ipsis in aliquo de monasteriis vestris Apostolicæ Sedis auctoritas dispensavit, à nullo vestrum sumendum est inde exemplum, quia temerarium est, & indignum aliquem sibi suâ auctoritate præsumere, quod Romana Ecclesiâ alicui monasterio, certâ ratione inspectâ, singularibus voluit indulgere beneficiis.

N O T A.

1. (a) **Cisterciensis.**] Ita etiam legitur in secunda collectione, sub hoc tit. cap. 2. ex qua integram hujus textus restituo. Cum enim temporibus Alexandri III. per annos 1170. Cistercium in Lusitania, & aliis Hispaniæ monasteriis jam constructis cœpisset usus habendi, & possidendi vasallos, & illis ampla exemptionum privilegia Principes seculares concederent, oppida vicina deserebantur, eorum incolis confluentibus ad oppida, & castra monachorum Cisterciensis Ordinis: unde cum his dominis, & vasallis monasteria supra modum ditata cœpissent à primitivâ Cistercii disciplina degenerare, Alexander III. omnium Pater, sed specialis Cistercium, præsentis epistolâ periculi admonuit, prævenitque, ne divitiarum pondere opprimerentur, & pristinam disciplinam negligerent, ut refert Manrique tom. 2. *annal. Cisterc. anno 1171. cap. 7. num. 5.*

2. (b) **Altaria.**] Id est decimas, & proventus
D. D. Gonzal. in *Decretal. Tom. III. Pars II.*

Ecclesiarum, ut in cap. *quarum 1. q. 3. Gofridus Vindocinensis lib. 1. epist. 12. Redemptionem Ecclesiarum, que vulgari vocabulo altaria nuncupantur. Concilium Claramont. can. 6. Ut altaria congregationibus canonicorum, vel monachorum per personas data, mortuis personis libera redeant in manibus Episcoporum, nisi fuerint illis per eorum scripta, vel privilegia confirmata. Carnot. epist. 12. Maxime quod apud nos, qui altari non servant, de altari vivunt: à quo sacrilegio cum eos absterere velimmonendo, increpando, excommunicando, altaria à me redimere volunt sub nomine persone, sicut à prædecessoribus meis ex prava consuetudine redemerunt. Cum enim laici injustè detinebant decimas, oblationesque Ecclesiarum, ne sacramentorum celebratio à laicis Ecclesiarum possessoribus pendere videretur, inducta est nova quædam verborum distinctio, ita ut in una, eademque basilica pars una Ecclesiâ diceretur, quoad laicorum jura: & altare quoad juris spiritualis administrationem: quam corruptelam admodum reprehendit Abbo Floriac. anno 1003.*

in apologia quam scripsit ad Reges Hugonem, & Robertum. Ejus hæc sunt verba relata ab Aimonio de vita S. Abbonis Floriacensis Martyris. [Certe, charissimi Principes, nec catholicè vivimus, ne catholicè loquimur, quando illam Ecclesiam dico esse meam, ille alteram dicit esse suam, ac veluti quædam jumenta, comparati jumentis insipientibus, utrasque aliquando venales proponimus, propositasque ab aliis emere non formidamus. Est etiam alius error gravissimus, qui fert altare esse Episcopi, & Ecclesiam alterius cujuslibet Domini, cum ex domo consecrata, & altari unum quoddam fiat, quod dicitur Ecclesia, sicut unus homo constat ex corpore, & anima. Videte æquissimi Principes, quò nos ducit cupiditas, dum refrigerat charitas.] Alia dabimus in cap. de capel. monach.

(c) *Fidelitates & hominia.*] Id est homagia, & hominia, de quibus egi in cap. nimis, de jurejur.

(d) *Justitarios.*] Et ita monachi Cistercienses juxta præscam ipsius Ordinis disciplinam non

poterant temporalem jurisdictionem habere: quod aliis monachis olim prohibitum non esse, facile constat ex finalibus verbis hujus textus, ubi docet Alexander III. quod si ad Cistercienses transferantur alterius Ordinis, seu Religionis monasteria habentia villas, vasallos, & similia, debent hæc omnia, quæ Cisterciensibus non conveniunt, relinquere, aut commutare pro aliis rebus, seu possessionibus. Unde similia bona non improbantur in aliis monasteriis, ut probat Anguianus de legibus lib. 2. cap. 17. num. 6.

(e) *Ceterum domus ille.*] Ex his verbis constat, non solum singulares monachos posse ad strictiorem religionem transire, juxta tradita supra, in cap. licet, de regul. verum & monasteria integra posse in alia migrare, novamque regulam profiteri: quod latius prosequuntur Sanchez tom. 2. mor. lib. 6. cap. 7. Riccius lib. 8. de jure person. cap. 4. n. 25. Tamburinus tom. 3. de jure Abbat. disp. 7. quæst. 1. num. 14. Barbosa libro 1. de jur. Eccles. cap. 42. num. 50. Hallierius in vindic. fol. 489.

CAPUT IV.

(a) Clemens III.

Super quodam canonico Regulari, qui in articulo mortis agens, licet à Priore suo commoitus, proprium, quod contra regulam latenter habuerat, noluit resignare, & sic diem clausit extremum: quid scilicet de illo agendum sit, cum nihilominus fuerit inter alios fratres traditus sepulturæ, nos duxisti necessariò requirendos. Quia veto te ignorare non credimus, quid de talibus in regula B. Augustini habeatur statutum, & quod ipsum in Synodo Lateran. constet inhibutum manifestè: inquisitioni tuæ præsentibus literis respondemus, quod ille canonicus non tantum fuit christianâ sepulturâ privandus, verum etiam si sine maximo scandalo potuerit fieri, de ipsa projici dignus est Ecclesia, & extra cæmeterium Ecclesiæ sepeliri. Cum sicut in ipsa Synodo habetur expressum, nec oblatio pro eo faciendâ sit, nec inter fratres debeat sepulturam habere. Hoc autem cum fortè contigerit, in similibus est agendum.

NOTÆ.

1. (a) *Clemens III.*] Ita etiam legitur in secunda collectione, sub hoc tit. cap. 6. nulli tamen exprimitur Prælati cui rescribat Pontifex, licet constet agere de canonico Regulari Ordinis D. Augustini, & sic apertè ex hoc textu probatur, non solum monachos, verum & canonicos Regulares paupertatem vovere; quod etiam probatur ex sermone 1. D. Augustini de futurorum clericorum vita, ibi: *Inter nos nulli licet in societate nostra habere aliquid proprium.* Notavit Basilius Legion, quæst. 3. schol. cap. 9. in principio.

COMMENTARIUM.

2. *Conclusio deducitur & probatur.* EX hoc textu, & ex cap. 2. cum inter, hoc tit. DD. communiter sequentem deducunt assertionem: *Monachus, seu religiosus non debet aliquid peculiare possidere, alias si cum proprietate decedat, ecclesiasticâ sepulturâ privatur.* Probant eam textus in cap. sancimus, cap. Abbatibus 41. 12. quæst. 2. cap. monacho 27. q. 1. cap. 7. de offic. ordin. Concilium Aliffiod. can. 23. ibi: *Si monachus in monasterio adulterium commiserit, aut*

peculiare habere presumpserit, aut fortum fecerit, & hoc Abbas per se non emendaverit, aut Episcopo, aut Archidiacono non intimerit, ad penitentiam agendam in alio monasterio retrudatur. Vernefe sub Pipino can. 11. *De illis hominibus, qui dicunt, quod se propter Deum tonsurassent, & modo res eorum, vel pecunias habent, & nec sub manu Episcopi sunt, nec in monasterio regulariter vivunt, placuit ut in monasterio sint sub ordine regulari, aut sub manu Episcopi sub ordine canonico, & si aliter fecerint, & correpti ab Episcopo suo se emendare noluerint, excommunicentur, & de ancillis Dei eadem forma servetur.* Aquisgran. cau. 110. *Eis, qui militant Deo, fugienda sunt ex toto corde divitia; quas qui habere volunt, sine labore non querunt, sine difficultate non inveniunt, sine cura non servant, sine anxia delectatione non possident, sine dolore non perdant.* Apostolus autem Christi militibus dixit 1. ad Corinthios cap. 7. *Volo vos sine solitudine esse: & radix omnium malorum est cupiditas, seu avaritia, quam quidam appetentes, erraverunt à fide, & inferuerunt se doloribus multis. Ast census iste terrenus est, à quibus vitiosè diligitur, non est voluptatum materia, sed dolorum.* Quapropter expedit facultates Ecclesiæ possidere, ut inde viviant, qui non seculo, cuius gaudia fugienda

reputant; sed Deo deseruiunt, cuius ineffabilia bona desiderant: ideoque qui abstractis, acqueremenciatibus patrimonii, sua Christo dedere, merito de facultatibus Ecclesie subsidium accipiunt temporale, ut qui tanto mentis desiderio celestia appetunt, sic in hac peregrinationis via sumptibus Dominicis sustententur, quatenus ad ea, quae contempserunt, minime redire qualibet necessitatis causa compellantur: Et quia nihil sibi proprium reliquerunt, manifestum est, illos copiosius Ecclesie sumptibus, quam canonicos, qui suis, & Ecclesie licite utuntur indigere; uniusquisque enim, ut ait Apostolus ubi proxime, proprium dominium habet à Deo. Concilium Mogunt. sub Rabano cap. 14. Nullus monachorum aliquid proprietatis habeat. Et res seculares, quibus renunciavit, nullatenus sibi usurpet, nec parochus Ecclesiarum accipere presumat sine consensu Episcopi: de ipso vero utalis, in quibus constructi fuerint, rationem Episcopo, vel eius vicario reddant, & convocati ad Synodum veniant. Trossejanum can. 3. Auditur, quod monachi nequaquam contenti communibus rebus, propriis, & lucris turpibus inserviant: quod vitium tanquam pessimum cancer, ne ultra proserpat, radicibus evellendum est. Concilium Oxoniense can. 49. Quoniam non licet viris religiosi aliquid proprium possidere, qui se, & sua pariter in ipso religionis ingressu Domino dedicantur. Trident. sess. 25. de reform. cap. 20. Londin. anni 1075. ex regula B. Benedicti, & dialogo Gregorij: Et antiqua regularium locorum consuetudine, ut monachi ordinem debitum teneant. Si quis vero aliquid proprii sine licentia habere in morte fuerit deprehensus, nec ante mortem id reddiderit, cum poenitentia & dolore peccatum suum confessus nec signa pro eo pulsantur, nec salutaris pro eius absolutione hostia immoletur, nec in cimiterio sepeliatur. Alia plura Sanctorum Patrum decreta congesserunt Crespetius in summa, fol. 625. Antonius Augustinus in epit. juris Pont. lib. 9. tit. 4. Jodoc. Coccius tom. 2. thesauri, lib. 4. art. 3. Illutant ultra congestos à Barbosa, & Garanna in presenti, Bellarminus lib. 2. de monachis, cap. 20. Ladius Mancinus sacri juris controu. disput. 9. Robertus lib. 2. rerum iudic. cap. 2. Landmeter. lib. 2. de veteri mon. cap. 4. & cap. 11. & in comment. regule D. Augusti, fol. 19. Murga tom. 2. disquisit. mor. tract. 1. disquisit. 6. per tot. Basilus Legion 9. 9. schol. cap. 2. Cellotius de hierarch. lib. 7. cap. 5. & lib. 9. cap. 22. Araujo in decis. moral. tract. 3. 7. 29. Theophilus Raynaudus tom. 17. tract. de male viv. in relig. punct. 2. Bravo ad regul. D. Benedicti, cap. 33. Tondutus resol. canonic. cap. 96. Lemaitre lib. 1. de monachis. ferè per tot. & lib. 2. cap. 12. Galletus relig. opusc. cap. 14. Bosquetus in not. ad Innocentium III. lib. 2. cap. 95. Fragofo p. 2. de regim. Christ. Reipub. disput. 24. §. 12. Souchetus in notis ad epist. 57. Carnot. Balsamon. in can. 6. Synodi Carthag. Spondanus de camer. p. 2. lib. 2. cap. 4. Gazeus in notis ad Cassianum, lib. 4. instit. cap. 13. Hieronymus Garcia tom. 1. polit. regul. cap. 3. tract. 4. difficult. 1. qui innumeros refert, Turrianus lib. 2. de votis monast. Vivar. de veteri mon. lib. 2. cap. 6. Mendoza lib. 2. Concil. Illiber. cap. 30. Diana p. 3. tract. 3. resol. 100. Benedictus Haerphentus lib. 4. disquis. monast. tract. 7. disquisit. 1. Scortia in select. Pontif. consti. epitom. 158. theorem. 398. Stephanus Durantius variar. qq. 9. 7. & 9. Desiderius Heraldus lib. 2. de auctorit. rei iudic. cap. 13. Bruno Challaing. de privil. regul. tract. 4. cap. 5.

D. D. Gonzal. in Decretal. Tom. III. Pars II.

Sed pro dubitanti ratione in presentem assertionem ita insurgo: Paupertas praeterquam reputat juri divino, ad peccandum inducit, & majori perfectionique bono obstat: igitur non est ita exactè à monachis observanda. Antecedens probatur primò ex cap. 15. Deuteron. ubi ait Dominus: Egenus, & mendicis non erit inter vos. Secundo quia paupertas pauperem plerumque in discrimen peccati vocat, & hominibus spiritualibus valde nocet. Proverb. cap. 30. ibi: Ne forte satiatus alliciat ad negandum, vel dicam: Quis est Dominus? aut egestate compulsus furer, & periret nomen Dei mei. Et Eccles. cap. 27. Propter inopiam multi deliquerunt. Facit illud Theogn.

Vah! misera paupertas: quid meis incumbens humeris
Dedecore tum corpus afficit, tum mentem nostram?

Majori etiam bono impedimentum affert, quia acceptissimum Deo opus excludit, hoc est eleemosynam. Igitur perfectioni monachali non convenit paupertas. Augetur hæc difficultas ex eo, nam prioribus Ecclesie sæculis, cum vita sanctiorum perfectionique monachorum erat, eos dominium bonorum suorum retinuisse constat ex l. generali, C. de sacros. Eccles. l. si quis, C. de Episcop. & cleric. Novel. 5. Leonis, ubi statuitur, monachorum bona, qui non condito testamento decedunt, Ecclesie vel monasterio esse donanda: ergo quia habebant monachi eorum dominium. Difficilis etiam est poena in presenti sancita in monachos proprietarios; nam si crimina morte extinguuntur, l. defuncto. ff. de public. iudic. late probant Antonius Gomez lib. 3. var. cap. 1. Pichardus in §. 1. Instit. de perpet. & tempor. non rectè cadaveri in presenti imponitur poena privationis sepulturae.

Qua dubitandi ratione non obstante vera est praesens assertio, pro cuius expositione sciendum est, inter substantialia Religionis, seu monachatus vota omni aeo paupertatem fuisse enumeratam: paupertatis votum in lege veteri emissum, de quo agunt P. Sierlogus tom. 3. in Cantica, cap. 1. vers. 10. vestig. 2. Prater Josephus à Sancta Maria in apolog. defens. hist. Prophet. princip. 4. per varios §§. ut ad paupertatem sponte emissam à monachis, & cæteris religiosi, in lege gratiae perveniamus; & constat exemplum Christi Domini, & SS. Apostolorum: sequentesque monachi Macharius, Amonius, Basilus, Benedictus, Augustinus, & cæteri Patriarchæ, primum inferuere votum paupertatis suis regulis adeo strictum, ut monachi non solum habere, retinere, accipere, verum nec dicere aliquid proprium possent. D. Benedictus cap. 23. sua regul. ibi: Ne quisquam suum esse aliquid dicat. D. Basilus in regul. brevior. interrog. 35. & 85. D. Ilidorus regul. monast. cap. 19. ibi: Monachi nihil peculiare sibi facere audeant, nec in suis cellulis quidquam, quod ad victum, vel ad quamlibet rem aliam pertineat. D. Augustinus cap. 1. sua regula, & ex eo regula Tamatenis cap. 14. regula Ferreoli cap. 10. regula S. Fructuosi cap. 4. quindecim regulas SS. Patrum ad idem refert Benedictus Anianus in compil. regul. SS. PP. & Cassianus lib. 4. instit. cap. 13. ait. In his monasteriis, in quibus aliqua remissius indulgentur, etiam hanc regulam strictissime servari, ut ne verbo quidem audeat quis dicere aliquid suum, magnumque sit crimen ex ore monachi processisse, Co-

dicem meum, tabulas meas, graphium meum, tunnicam meam, caligas meas; proque hoc digna poenitentia satisfactorius sit, si casu aliquo per surreptionem, vel ignorantiam huiusmodi verbum de ore eius effugerit. Exagrat idem regula cuiusdam distincta ab illa, quae est Servi Dei ad Sorores, ita statuens: *Qui dixerit, Meum est hoc, aut illud, peccavit coram Deo, nisi tantum per obreptionem sermonis; sed pro hoc ipso tamen veniam petat à Deo, & caveat de reliquis, & ne iterare audeat.* Hinc Sanctus Columbanus in suo poenitent. ait: *Meum, & tuum dixit, sex plagis puniatur.* Unde constat, quando studio, & zelo viri illi monasticae vitae perfectionem, quae ab omnimoda rerum omnium abdicatione nomen accepit, amplectebantur, & quantò ab hoc vitio proprietatis abhorrebant, ut non solum facto, sed nec verbo quidem aude- ret quis dicere aliquid proprium, agnoscentes animos divina observatione devinctos, non decere patrimoniorum desiderijs occupari, ut aiebant Imperatores in l. 104. C. Theodof. de Decur. nec malè aiebat P. Blesensis opus. de amicitia, cap. 10. *Felicissimam vitam agerent homines, si haec duo verba de medio tollerentur, Meum, & Tuum.* Quod dysticho hoc nescio quis expressit:

*Si duo de nostris tollas pronomina rebus,
Prælia cessarent, pax sine lite foret.*

Plura de paupertate religiosa, & ejus perfectione congeslerunt D. Bonaventura, & alij ad caput. 6. regule S. Francisci. D. Thomas 3. p. 9. 48. artic. 3. Suarez tom. 3. de relig. lib. 2. cap. 12. num. 1. Lezana tom. 2. cap. 6. num. 4. Thomas Sanchez lib. 5. in Decal. cap. 1. num. 9. Lugo de iustitia tom. 1. disput. 3. sect. 4. num. 75. Garcia tom. 1. polit. regul. difficult. 2. dub. 2. Jodoc. Coccius ubi supra Murga fusc tom. 2. disquis. mor. tract. 1. disquis. 6. per. rotam.

E contrario proprietatem in monachis vitium iniquissimum appellavit D. Benedictus, cujus nomenclaturæ rationes varias adduxit, & illustravit Haaphtenus lib. 4. tract. 7. disquis. 5. quia est radix omnium malorum. Cassianus de eo agens lib. 7. instit. cap. 6. ait: *Receptaculum est malorum, vitiorumque omnium radix, & inextricabilis nequitiae fomes efficitur, dicente Apostolo ad Timoth. cap. 6. radix omnium malorum est philargyria, id est amor pecuniae, cuius noxiam deinde & multiplicem sobolem describit.* Pro hac non mendacij, non perverij, non furti facinus admistere perhorrescit, non fidem frangere, non iracundiae noxio furore suppleri: si quoquam à spe questus deciderit, non honestatis, non humilitatis modum transcendere pertimescit, sique ei per omnia, ut alius venter, ita huic aurum, & spes lucri pro Deo. Unde Apostolus ad Colossens. cap. 3. huius morbi noxia venena prospiciens, non solum eam radicem esse omnium malorum, verum etiam idolorum servitutem, pronuntiavit dicens: *Et avaritia, quod in Greco dicitur, quae est simulacrorum servitus.* Ita & ille cap. 9. qui subdit: *Eo monachum rabia pertrahi, ut sua professionis efficiatur desertor.* Quod & Balianus confirmat constit. monast. cap. 35. ibi: *Qui proprium aliquid habere studet, is sine dubio nihil aliud, quam disjunctionem, & defectionem à ceteris meditatur.* Audiendus quoque Magnus Gregorius lib. 10. epist. 22. infaustam stirpem huius vitii pestringens. Si (inquit) peculiaritas à monachis habetur, nec concordia, nec charitas in congregatione poterit permanere. Concinit huic per-

familiaris amicus S. Leander instit. virgin. cap. 18. *Peculiare, quod in canobis pro magno crimine habetur, tu pro grandi evita contagione.* Adulterium certe est, quia conscientiae bonae integritatem usurpata rei privitate maculat: furti crimen est, quoniam domo omnia, quae habentur in monasterio omnibus sunt communia, habere sibi latenter praesumit, quod à ceteris ignoratur: fraus est manifesta, quia reponit in commune, quod possidet; sed exiguum parvitatem privatim occultat fraude: unum crimen, sed plura contagia: tanta nequitia malum velut gehenna evita praecipitium, & quasi iter cave ducent ad infernum. Plura de malitia huius peccati, & quando habeat rationem sacrilegij, tradit Haaphtenus disquis. monast. lib. 4. tract. 7. disquis. 5. per tot. Unde in monachos proprietarios variae statutae sunt poenae. Primo enim monitione praemissi corpi debet coram ceteris fratribus, ex regula D. Benedicti cap. 33. ibi: *Quod si quisquam hoc nequissimo vitio deprehensus fuerit delectari, admonetur semel: & iterum; & si non emendaverit, correptioni subiacet.* Quae duplex monitio regularis dicitur in cap. cum 6. hoc tit. & postea excommunicatur, vindictaeque corporali subditur id est fustibus creditur. Sanctus Columbanus in suo poenit. ibi: *Operis peculiaris praesumptio centum plagis; possessio alienius rei, quam non necessitas generaliter fratribus concessit, amissione ejusdem, & centum plagis coercetur.* Olim etiam monachi proprietarij à monasterijs eiciebantur, dicto cap. cum 6. vel in alijs poenitentiae peragenda causa detrudebantur. Concilium Aulissiod. can. 23. ibi: *Si monachus peculiare habere praesumpserit, ad agenda poenitentiam in alio monasterio detruatur.* Novis constitutionibus Concilij Trident. sess. 25. de regul. cap. 1. monachus proprietarius activè, & passivè voce privatur, & juxta suae Regulae, & Ordinis constitutiones puniri jubetur. Benedictus XII. cap. 16. *Benedict. inhables à beneficium, prioratum, officium, aut quamlibet gubernationem eos reddidit: tandem sepulturae ecclesiae privantur ex cap. 6. hoc tit. quam privationem sepulturae fustis accepit Pontifex ex simili facto; quod apud Aegyptios olim contigit, ut refert D. Hieronymus epist. 22. ad Eustochium.* Nutritae enim cum monachus centum solidos, quos lina terendo acquiesciverat, dereliquisset, sancto PP. qui aderat decernente spiritu defossus fuit cum isdem suis solidis, cunctis conclamantibus, *Pecunia tua tecum sit in perditionem.* Solennis formula in proprietarios monachos usitata, quam primò D. Petrus Apostolus terribiliter protulit in Simonem Magum, actuum Apost. cap. 8. vigulleque deinceps hanc poenam cum ipsa imprecatione, constat ex Caesario homil. 10. *Domini, in Senar, ubi agens de Nicolao Abbate Hardenaientili ait: Qui fratrem suum carnalem, suaque domus monachum propter unum obolum, qui inventus est circa eum cum moveretur, extra cimiterium sepeliri fecit, atque eundem obolum super ipsum iactans, cunctis clamantibus: Pecunia tua tecum sit in perditionem.* Et in chron. Carthus. lib. 7. cap. 39. refertur, quod cum monachus quidam Carthusianus ardens ad nummos plurimos juxta se clam coarcessisset, ac tandem iusto Dei iudicio in reprobum traductus sensum, nec sceleris sui pondus ipse ferre valens, nec per poenitentiam desistere volens, in cella semet ipse suffocasset, Prior ac fratres monasterij nummos inventos super ipsum

in sterquilino sepultura traditum projecerunt, clamantes: *Pecunia tua tecum sit in perditionem*. Et rectè hæc pœna monachis cum proprietate decedentibus imponitur; nam cum excommunicati sint, ut supra probavi, & excommunicati sepultura ecclesiastica reddantur indigni, juxta tradita in *cap. sacris de sepulchris*. rectè in presenti docetur, monachos proprium possidentes, extra Ecclesiam esse in sterquilino sepeliendos.

6. *Dissolvi- tur dubi- sandi ra- tio.*
Nec obstat dubitatio supra adducta, quâ moti Hæretici varios, & contrarios errores circa paupertatem tenuerunt. Apostolici asseruerunt, paupertatem Apostolorum adeo necessariam esse, ut eam non profitentes salvari nequirent. Contra Vigilantius Gallus docebat, melius facere eos, qui utuntur rebus suis, quàm illos, qui possessionibus venundatis semel omnia largiuntur. Desiderius Longobardus docuit, non esse licitum omnia pro Christo relinquere, nisi quis talem religionem profiteatur, quæ possessiones habet vel si talis sit, qui de labore manuum suarum vivere possit, ut refert Castro *adversus hæreses, verbo Paupertas*. Guillelmus de Sancto Amore tractatum scripsit contra monachos mendicantes, quo persuadere intendit, paupertatem habitualemente licitam, non autem actualem; hoc est, licitam esse animi promptitudinem ad relinquendum omnia pro Christo, cum necessitas urget; illicitam verò esse paupertatem, per quam aliquis renunciat omnibus, quæ possidet, ut liberius Deo servire valeat. Joannes Wiclephus, dixit esse fatuos, & se periculo vitæ exponere religiosos paupertatem videntes, ut refert Thomas Waldens. *tom. 1. lib. 4. art. 1. cap. 16.* cui ferè consentiunt Lutherus, & Philippus Malanchton: quod doctè & feliciter debellavit D. Hieronymus contra *Vigilantium*, D. Augustinus *epist. 89. & 106.* Bellarminus *tom. 1. controvers. lib. 2. de Monachis*, D. Thomas in *opusculo contra impugnantes relig. cap. 6.* Nec illis fævet dicta auctoritas Deuteronomi nam in primis Thomas Waldensis *lib. 4. de antiqui fidei doctrin. tom. 2.* docuit verba illa non prohibitionem, sed permissionem continere, quia illis verbis Deus non prohibet, nec damnat paupertatem, sed pollicetur Judæis, si legem suam servaverint, inter eos nullum egenum, seu mendicum futurum: quam interpretationem verba sequentia illius capituli confirmant. Deinde D. Thomas *2. 2. q. 187. artic. 5.* docet, quod in illis verbis non vetatur pia, & iusta mendicitas, sed prohibetur, ne divites sint divitiarum suarum tenaces, ut eam ob causam plures egeni reperiantur inter eos; & mendicare cogantur. Nec obstat, quod dicebamus, per votum paupertatis à monachis emissum impediri majus bonum, videlicet facultatem faciendi eleemosynam. Nam pro solutione sat esset referre verba D. Augustini contra Vigilantium *de Eccles. dogmat. cap. 71. tom. 3.* ubi ait: *Bonum est facultates cum dispensatione pauperibus erogare; melius est pro intentione sequendi Dominum insimul donare, & absolutum solitudinis egere cum Christo.* Respondet autem D. Thomas dicta *quest. 186. artic. 3.* donum eleemosynæ quasi sacrificium esse; eum enim, qui eleemosynam dat, sibi aliquid, vel multum retinere, juxta Gregorium *homil. 20. in Ezechielem*; votivam verò paupertatem, bonorumque omnium renunciationem, quasi holocaustum dici posse, quod majus sacri-

ficio est; nam holocausti appellatione venit hostia, quæ tota & citra retentionem Deo consecratur, atque ob id extremo loco relatam fuisse in psalmo 50. *Tunc acceptabis sacrificium justitie, ablationes, & holocausta.* Nec obstat primum difficultatis augmentum deductum ex dicta Novella 5. Leonis, cum similibus. Nam valdè controversum est inter DD. an votum paupertatis primis Ecclesiæ sæculis à monachis emissum solenne esset, ita ut nullum dominium penes ipsum profitemem vitam monasticam remaneret. Pater Vazquez *1. 2. disput. 165. cap. 6.* Basilius *Legion. q. 3. schol. cap. 9.* docuerunt, veteres monachos dominii rerum suarum capaces fuisse, quousque novo jure solennitas votorum introducta fuit. Quibus accedit P. Suarez *tom. 3. de relig. lib. 8. cap. 7.* Contraria tamen sententia communior est, quam novissimè defendit Vivar. *de veteri monach. lib. 2. cap. 5. num. 10.* Sed verè hujus questionis solutio provenit ex alia, an videlicet vota castitatis, & paupertatis olim adeo solennia essent, ut irritarent actum in contrarium factum, matrimonium videlicet à Monachis contractum, seu testamentum ab eis conditum? Et qui tenent vota illa veterum monachorum solennia fuisse, necessario admittunt monachos incapaces omnino mansisse dominij, seu alienij proprietatis, & ita testamenta, contractusque, & alios alienationis actus ab eis celebratos, non solum illicitos, verum & invalidos, ac nullos fuisse. Qui verò admittunt solennitatem votorum novo jure introductam esse, in Synodo videlicet Romana celebrata anno 1139. (quibus assentior) necessario fateri debent, si non licitè, validè tamen testamentum, & alios contractus veteres monachos potuisse celebrare, juxta quorum sententiam accipiendi sunt textus in dicta Novella 5. Leonis, & alij supra citati, ut jam probavi in *cap. 2. de testam.* Nec tandem obstat ultimum augmentum dubitandi rationis; nam pœna hæc privationis sepultura, nonnullis in casibus utroque jure recepta, & statuta est, ut probavi in *cap. sacris, de sepulchris*. ex rationibus in ejus commentario adductis.

7. *Exponitur textus.*
Sed supra traditis obstare videtur D. Augustinus *sermon. 2. de communi vita clericor.* relatus à Gratiano in *cap. nolo, 12. q. 1.* ubi ita Sanctus Doctor ait: *Certe ego sum, qui statueram, sicut noster, eis in nullum ordinare clericum, nisi qui mecum vellet manere, aut si vellet recedere à proposito, rectè illi tollerem clericatum, quia desereret sanctæ societatis promissum, & primumque consensum.* Ecce in conspectu Dei. *& vestro multo consilium: qui volumus habere aliquid proprium, quibus non sufficit Deus, & Ecclesia sua, maneam ubi volumus, & ubi possunt, non eis aufero clericatum.* Quæ verba de monachis intelligi debent, ne dicamus inter monachos, & clericos nullam olim fuisse differentiam, cum constet clericos semper proprium possidere potuisse, ut constat ex *cap. clericos. 1. q. 2.* ibi: *Clericos autem illos convenit Ecclesie stipendiis sustentari, quibus parvum, aut propinquorum nulla suffragantur bona.* Igitur si ex sententia D. Augustini monachi possunt proprium retinere, non rectè asserimus monachos aliquid peculiare possidentes, excommunicandos, ac sepultura ecclesiastica privandos esse. Gratianus textum hunc accipit non de monachis, sed de clericis, & ideo D. Augustinū affirmare, non ideo auferendum esse clericatū ab eis, eo quod proprium habere velint.

velint. Gratianum sequuntur Marfilus *de red. dit. eccles. 2. part. cap. 5.* Covar. *in cap. 1. num. 1. de restam.* Duarenus *lib. 2. de sacris eccles. ministr. cap. 1.* Joannes de Polemar. *in orat. habita in Concil. Basili. de civil. domin. cleric. pag. 398.* aliter textum illum exponit Basilius *de matrim. lib. 7. cap. 12. num. 4. & dict. quest. 3. schol. cap. 9.* sed verius existimo, B. Augustinum in eo textu non tantum de clericis loqui, sed de monachis. Construxerat enim ipse plura monasteria in Africa, ut constat ex Possidio in vita sancti Augustini, *cap. 2.* Baronio *anno 1391. num. 23. & 24.* & late refert Marquez *in orig. Eremit. Pennotus lib. 1. hist. canonic. regul. quare cupiens, ut monachi viverent secundum statum & disciplinam illius seculi, haberentque tantum bona in communi, statutum illud fecit: de quibus monachis acci-*

piendus est idem sanctus Doctor *ralatus in cap. non dicaris, cap. exemplum 12. quest. 1.* Nec tamen omnes, qui ordinari vellent, exitimarunt se necessarii hanc vitam servatos *in ferm. 2. de communi vita cleric.* Non quidem permittit, ut monachi bona habeant, quia hoc ipsemet in sermone *3. de communi vita cleric.* satis prohibuit: sed affirmat se mutasse propositum, quod habebat non instituendi nisi monachos, & jam velle ordinare clericos, quos non cogit in communi bona possidere; sed si velint, ut proprium retinere possint, Huic etiam conclusioni opponi solent textus *in cap. 2. de condition. apposit. capite infirmante, qui clericus, vel vov. cap. veniens 19. de simon.* quorum veram interpretationem in eorum commentariis dabimus.

CAPUT V.

Innocent. III. Ubaldo (a) Plebano S. Gabini.

Quod Dei timorem præ oculis habeas, ex fructibus tuis colligitur evidenter, cum opera, quæ facis, testimonium perhibeant veritati: unde totum in Domino propositum commendamus. Sanè sicut jamdudum auribus nostris insonuit, quondam ad frugem melioris vitæ transire desiderans, officium Plebani (b) resignasti, & coram fratribus (c) sancti Victoris Bononien. (d) promissionem de tua conversione fecisti, neque professionem solennem emittens, neque habitum religionis assumens. Sed nobilis vir Comes Albertus, & parochiani plebis ejusdem, attendentes, relaudabiliter præfuisse, ac de recessu tuo eidem loco jacturam non modicam imminere, desiderium tuum hæcenus retardarunt, à ven. f. n. (e) Florentino Episcopo impetrantes, ut ministres ibidem. Hoc etiam dil. f. noster P. Basilicæ duodecim Apostolorum presbiter Cardin. tunc Ap. Sed. Legatus, pensatâ utilitate plebis proponitur annuisse, quod jamdicti Comes, & populus à nobis ratum haberi simpliciter postularunt, præsertim cum de licentia Prioris sancti Victoris Bononien. dignoscaris hæcenus id fecisse. Licet autem in (f) Lateranen. Concilio de monachis caveatur, ne singuli per villas, & oppida, seu per quascunque parochiales ponantur Ecclesias, sed in majori conventu, aut cum aliquibus fratribus maneat, ne soli inter sæculares homines spiritualium hostium confictum expectent, Salomone dicente: *Væ soli, quia si ceciderit, non est qui sublevet eum: quia tamen istud de canonicis regularibus specialiter non cavetur, qui etsi à sanctorum monachorum consortio non putentur sejuncti, regulæ tamen inserviunt (g) laxiori, & per antiquos (h) canones monachi possunt ad Ecclesiarum parochialium regimen in presbyteros ordinari, ex quo debent prædicationis officium, quod privilegiatum est, exercere; sic annuendum duximus postulari, ut exercens plebani officium, si commodè fieri poterit, unum canonicum regularem tecum habeas ad cautelam, cujus in his, quæ Dei sunt, regularis observantiæ, tam consortio, quam solatio perfruaris.*

NOTÆ.

- (a) **Plebano.**] Ita etiam legitur in tertia collectione, *sub hoc titul. cap. 1.* Plebanus, qui etiam Archipresbyter ruralis, vel Curio, seu Decanus dicitur *in cap. ultim. de offic. Archid. cap. final. ne clerici, vel mon. cap. 1. cod. tit. in 6.* est qui habet sub se capellas, in quibus clerici perpetuo instituuntur, & illi subsunt, ab eoque sacramenta recipiunt; & ejus Ecclesia dicitur Plebani: *in dict. cap. 1. ne clerici, vel mon. lib. 6.* Nec sufficit, ut quis Plebanus dicatur, quod altaria in Ecclesia propria habeat, & dentur in titulum; sed desideratur, ut sit Ecclesia Plebano subdita, & in ea perpetuo clerici instituuntur, ut

probat Cæsar *de Ecclesiastica hierarch. 3. part. disputat. 13. §. 3.* An verò Plebani ultra jurisdictionem fori penitentialis dignitatem in Ecclesia habere dicantur, examinant Filescus *de origine paroch. cap. 3.* Cæsar *ubi supra.* Waldus ergo, de quo in præfenti, Plebanus erat Ecclesiæ S. Gabini habens sub se diversas Ecclesias. De ipso præclaro Martyre nonnulla congestit Baronius *Martyrol. die 19. Februarii.*

(b) **Resignasti.**] In manibus proprii Episcopi, juxta adducta in *cap. admonet. de renunc.*

(c) **Sancti Victoris.**] De hac Ecclesia canonicorum regularium nonnulla addaxi in *cap. cum bis, de majorit. & obed.*

(d) **Promissionem.**] Ob quam tenebantur vitam regula-

regularem profiteri, juxta adducta in cap. porre-
tum, supra de regul.

(e) Florentino.] Petro videlicet, cujus etiam
meminit idem Innoc. III. in cap. 5. & 8. de donat.
ut notavit Ughel. tom. 2. Ital. sacr. in Ecclesia Flo-
rent. num. 32. ad finem.

(f) Lateran.] Relato in cap. 2. hoc tit.

(8) Laxiori.] Canonici enim regulares vere
sunt monachi, monachorumque jure, & nomi-
ne ubique censentur, ut in cap. presens clericus 20.
qua. 3. cap. 2. de postul. cap. 4. cum sequent. de
confirm. utili, cap. de regularibus 25. de simon.
extravag. 1. de regul. inter communes; quia
æquè paupertatem, & obedientiam ac ceteri mo-
nachi profitentur, & similiter fugere debent qua-
cunque religionis statui palam repugnant, cap. 4.
hoc tit. cap. cum in Ecclesiis 10. de majorit. & obed.
cap. sicut 17. de regul. cap. final ne clerici vel mon.
Sed quia in aliis habent regulam laxiorem, ut con-
stat ex cap. sanè 10. de regul. cap. mandamus 19.
quest. 3. ideo nonnullis in casibus receptum est,
eos appellatione monachorum non venire. Le-
gaufre in parat. ad hunc situl. Primis Ecclesiæ sæ-
culis omnes ferè clerici erant canonici regulares,
ut constat ex Concilio Turon. can. 23. Mogunt.
can. 9. cap. necessaria 12. quest. 1. ex Prospero de
vita contempl. lib. 2. cap. 9. Clericatum assumpturi
omnia sua aut parentibus reliquerunt, aut pauperi-
bus erogarunt, ut probat Hallierius in vindiciis
lib. 4. cap. 2. §. 2.

(h) Antiquos canones.] Relatos in cap. in paro-
chia, cum sequent. 16. quest. 1.

COMMENTARIUM.

7.
Conclu-
sio pro-
batur.

EX hoc textu sequens communiter deducitur
assertio: Canonici regularis potest præfici regi-
mini Ecclesiæ secularis. Quæ assertio probati potest
ex Concilio Tridentino sess. 14. de reform. cap. 11.
ubi PP. prohibent, canonicum regularem trans-
latum ad alium ordinem assumi ad beneficium sæ-
culare, etiam curatum; nam e contrariò videntur
innuere, canonicum regularem non traslatum ad
alium ordinem, posse eligi ad tale beneficium, quo
modo illum textum intellexit, & adduxit Rota in
una Papiensi, die 6. Martii, anno 1578. his verbis:
Fuit questum, an canonicus regularis cum licentia Su-
perioris possit provideri de beneficio curato seculari? Et
fuit conclusum, posse, per textum in cap. quod Dei
timorem, de statu monach. & tibi Abbatem in sum-
ma. Idemque sentire videtur Concil. Trident.
sess. 14. cap. 11. dum vult, canonicum regularem
traslatum ad alium ordinem non esse capacem be-
neficii secularis curati: tacitè enim innuere vide-
tur, non traslatum esse capacem; & declara-
vit sacra Congregatio Concilii anno 1602. ibi:
Congregatio Concilii censuit, decretis ejusdem Con-
cilii canonicum regularem non prohiberi obtinere be-
neficia curata secularia, nisi fuerit ex his traslatis,
de quibus habetur in decreto, cap. 11. sess. 14. Pro-
bat Ivo Carnot. episc. 93. adversus Episcopum Le-
movic. dum inquit: Quantùm intellexi ex litteris
ex vestra parte mihi nuper oblatis graviter fere ve-
stra fraternitas, quod Lemonicensis Episcopus in
Synodo agens interdixit omnibus regularibus clericis,
& regimen parochiarum, & confessionem peniten-
tium; qui rectius quidem fecisset, si omnes sacerdo-
tes ad regularem vitam invitasset, quàm regulariter

viventes à Dominicarum orium custodia penitus re-
movisset; quibus tanto plus displicet aliena malitia,
quanti longius discesserunt à sua. Illustrant ultra
congestos à Barbosa, & Garanna in presenti, plu-
res congesti à Tamburino tom. 3. de jure Abbat.
dissut. 9. quest. 8. ubi tradit, perdoctum consiliium
Vincentij Parancij, pro canonicis regularibus.
Pennotus lib. 3. hist. canonic. regul. cap. 72. per totum.
Valentis de benefic. titul. 26. num. 3. Joan Lepage
in Biblioth. Premonstr. tom. 1. lib. 1. sect. 18. cap. 12.
Barbosa lib. 1. juris Eccles. cap. 42. num. 49. Solorza-
nus lib. 4. polit. cap. 16. & tom. 2. de jure Ind. lib.
3. cap. 16. num. 1. P. Mendo de Ordin. Milit. di-
sputat. 11. quest. 4. Lantdmeter. ad regulam D. Au-
gustini, cap. 4. Dubal. in vita sancti Norberti, cap.
18. cum sequentib.

Sed pro dubitandi ratione ita in præsentem af-
sertionem infurgo: Indecorum est, minisque
rationi congruum, ut homines disparis professio-
nis, vel habitus præficiantur Ecclesiis, vel in eadem
Ecclesia socientur, cap. in nona 16. quest. 7. Cle-
ment. 1. de elect. ideo sæcularia beneficia sæculari-
bus; & regularia regularibus conferri debent, cap.
cum singula, cap. cum de beneficio, de prebend. in 6.
cap. 1. de elect. eod. lib. cap. inter, de relig. dom. Clement.
ne in agro, §. ceterum, vers. sanè, hoc tit. cap. placuit
16. quest. 1. Trident. sess. 14. de reform. cap. 11. adeo
ut regularia non novitiis, sed expresse professis
conferantur, cap. nullus, de elect. lib. 6. Clement.
2. de supplend. neglig. docent Navarrus ad rit. de
prebend. consil. 2. Covar. in cap. 2. de testam. num.
2. & 3. Ergo canonici regulares non possunt præfici
Ecclesiis sæcularibus, cum sint verè religiosi, cap.
sanè 10. de regul. cap. 2. & 3. 19. quest. 8. Sanchez
de matrim. lib. 2. dissut. 18. num. 7. Azor. tom. 1.
instr. lib. 13. cap. 3. Accedit nam religiosus ex vi
sue professionis non convenit regimen animarum,
cap. monachus, cap. alia 16. quest. 1. quia regularium
est doceri, & pasci, non vero docete, ut ibi refer-
tur: qvare Ecclesiæ parochiales eorum monasteriis
unita non reguntur per monachos, sed per cleri-
cos sæculares. cap. monachi, hoc tit. cap. 1. de capel.
monach. igitur minus ritè poterunt assumi ad regi-
men Ecclesiæ secularis. Angetur hæc dubitandi
ratio ex cap. super eos, de regul. ubi statuitur, quod
monasterium ingressi, cujus professionis habitum
susceperint, non possint amplius ab ea religione di-
scedere, & sæcularibus Ecclesiis deservire: sed ca-
nonici regulares certam regulam professi sunt: er-
go deserere nequeunt illam; & Ecclesiis seculari-
bus præfici. Fulcitur secundò eadem difficultas
ex cap. ad audientiam, de capel. monach. ubi Ho-
norius III. scribit Archiep. Burdegal. ut jubeat
omnibus Abbatibus sibi subiectis, ut revocent
cunctos monachos solitariam vitam ducentes in
quibusdam Prioratibus Ecclesiarum secularium, &
in illis ipse Archiepiscopus sæculares clericos inti-
tuat: igitur si clerici regulares jam præpositi Eccle-
siis secularibus romoventur ab eis, ex eo provenit,
quia ipsi ad beneficia secularia eligi non valent.

Adhuc tamen defendenda est præsens asser-
tio, firmiterque tenendum, canonicos regulares
cum sui superioris licentia posse eligi ad benefi-
cia secularia; quod non solum auctoritatibus
suprà congestis, verùm & validissimis juris ra-
tionibus firmatur. Prima deducitur ex eo, nam
canonici regulares essentialiter sunt clerici, & à
temporibus Apostolorum ad regendas Ecclesias
insti-

4.
Impu-
gnatur
hæc asser-
tio.

5.
Proba-
tur con-
clusio ra-
tionibus
& exem-
plis.

instituti; unde æquè ac seculares capaces sunt regiminis cujusque Ecclesiæ, etiam secularis. Quam rationem infinuavit D. Thomas 2. 2. *quest.* 189. *artic.* 8. & illustrat Pennotus *dict.* cap. 72. *num.* 1. Secunda, & potissima provenit ex eo, quia non repugnat tale regimen Ecclesiæ secularis canonicis regularibus, ex vi professionis illorum: tum quia illi hoc apertè exprimunt tempore suæ professionis, ut constat *ex lib.* 1. *suarum consuet.* cap. 42. ubi hæc verba exprimuntur: *Et quod nunquam absque licentia Capituli generalis, vel ejus auctoritate fungentis aliquod cum cura, vel sine cura beneficium acceptabo, intus, vel extra ordinem nostrum, renunciando omnibus juribus & privilegiis, & consuetudinibus in contrarium mihi competentibus, vel quomodolibet competituris.* Unde jam olim, & nunc habitâ licentiâ à Superioribus collationes beneficiorum secularium plerumque fieri legimus apud Pennotum *dict.* cap. 72. & Dubalem *supra*, qui pluribus exemplis hanc praxim firmant, & illustant.

6. Nec obstat dubitandi ratio suprà expensa; nam licet verum sit, beneficia regularia regularibus, & secularis secularibus conferri debere, tamen circa personas regulares, & quamam illæ dicantur, ut beneficia secularia obtinere non possint, non constat apud Interpretes, ut videre est apud Barbosa in *remiss.* ad *Concil. Trident.* *dict.* *sess.* 14. *cap.* 11. P. Mendum de *Ordinibus Milit.* *diffus.* 13. *quest.* 4. per *rot.* ubi de religiosis militaribus agit. Et licet juxta principium illud canonici regulares, qui monachis in omnibus ferè æquiparantur, admittendi non essent; tamen quia, ut ait Innocentius in presenti, regulam laxiorem profitentur, non comprehenduntur supradictâ prohibitione, nec appellatione regularium, quoad hunc effectum, veniunt; quod declaravit Innocentius III. in presenti, qui consultus fuit, non ut dispensaret eum Plebano sancti Gabini, ut vulgò creditur; sed ut exponeret, interpretareturque prædictam prohibitionem Concilii Lateran. relata in *cap.* 2. *hoc titul.* Nec obstat primum augmentum dubitandi rationis; nam illud procedit in monachis, qui olim ad sacros ordines non ascendebant, immò per clericos seculares regebantur, ut probavi in *cap.* 2. *supra*, *hoc tit.* Canonici verò regulares ex sua institutione clerici sunt, & ita legitimi ministri sacramentorum; quare illis rectè commendari potest regimen Ecclesiæ secularis juxta suam professionem. Nec etiam obstat textus in *dict.* *cap.* *super eo, de regul.* nam ibi agit Summus Pontifex de illis religiosis, qui post susceptum habitum professionis intendunt illum demittere, & in Ecclesiâ deservire, etiam in habitu clericali seculari; quod omnino improbat Pontifex: at canonici regulares retento eodem habitu, & observatâ vitâ regulari, possunt Ecclesiis secula-

tibus præfici; unde nulla est desertio proprii habitus, seu professionis. Nec tandem obstat textus in *dicto cap. audientiam*; nam Honorius in ejus specie agit de monachis prohibitis in Concilio Lateran. relato in *cap.* 2. *hoc titul.* extra monasterium vivere: sed canonici regulares non comprehenduntur prædictâ prohibitionem Concilii Lateran. ut Innocentius in presenti declaravit: igitur Honorius III. non est exaudiendus de ipsis canonicis regularibus. Prosequitur Iacobi Garaña in presenti, qui opponit, & exponit textus in *cap. final. de capel. monach.* *cap.* in *parochia* 16. *quest.* 1. *cap. quorundam* 6. 74. *distinct.* *cap. sicut* 3. *de simon. cap. ad nostram, de confirm. util.* Hæc procedunt jure communi attentò. Nunc examinandum venit, an inspecto juri novissimo Concilii Trident. liceat Canonicis regularibus beneficia secularia possidere? Et non licere, probant Mandosius in *praxi signat. titul. de dispens. monach.* Ojeda de *incompatib.* 2. *part.* *cap.* 24. *num.* 2. Germonius de *indultis Carcin.* 8. *regularis, num.* 46. Felinus in *cap.* in *nostra, de rescript.* *num.* 44. Fulcius de *visitatione libro* 2. *cap.* 15. *num.* 79. Barbosa in presenti, & in *summa Apostol. collect.* 102. *num.* 9. Gonzalez ad *regulam* 8. *Cancel. glos.* 8. *num.* 53. Thom. Sanchez *lib.* 7. *summa, cap.* 29. *num.* 71. Parinac. ad *Trident. sess.* 14. *cap.* 11. Riccius in *praxi, decis.* 159. *part.* 1. Garcia sibi contrarius de *benef.* *part.* 7. *cap.* 10. *num.* 9. Moventur auctoritate *Concil. Trident. dict.* *sess.* 14. *cap.* 11. ibi: *Si canonici in regularium fuerit, ad beneficia secularia et curata omnino incapax existat.* Et declaratione Gregorii XIII. quam refert Thom. Sanchez *ubi supra*. Contrarium verò, immò canonicos regulares hodie capaces esse beneficiorum secularium, tenuerunt Navarrus ad *titul. de prob. consil.* 9. *num.* 5. & ad *hunc titul. consil.* 11. Gratianus *discept. forens.* *tom.* 1. *cap.* 123. *num.* 22. Franc. Marcus 1. *part. decision. quest.* 481. *num.* 6. & 1281. *num.* 2. Selva de *benef.* 3. *part. quest.* 70. Bertachinus de *Episcopo part.* 1. *lib.* 2. *quest.* 39. Lambertinus de *jure patron. 1. part.* *lib.* 2. in *princip. quest. articul.* 19. *num.* 7. Hieronymus Garcia *tom.* 1. *difficult.* 5. *dub.* 5. *punct.* 1. *numero* 13. Tamburinus, & Pennotus *supra*, Dubal, *ubi supra*: quorum fundamenta congestitate, & doctè D. Josephus Barro Salgado in *supplic. ad Magnum Philippum pro Canonicis regularibus.* In qua opinionum varietate credo, validè, & licitè posse canonicis regularibus beneficia secularia etiam curata conferri. Sed quia hæc questio adhuc decisa non est per Sedem Apostolicam, etsi sapius disputata in sacra Rota, ne hujusmodi beneficia canonicis regularibus collata, ut vacantia impetrentur, optarem hujusmodi declarationem peti à Romano Pontifice.

CAPUT VI.

Idem Abbati, & Conventui (a) Sublacen.

CUM ad monasterium Sublacen. personaliter venissemus. Et infra: Firmiter inhibuimus, ne quis de cætero monachorum lineis (b) camisiis uteretur. Ad defectum autem hospitalitatis supplendum, mixturam unius molendini concessimus, amplius pro

pro tempore concessuri; ita tamen, quod ad necessitatem pauperum sublevandam elemosyna (c) cellario conferatur. Nos autem præfatas Ecclesias, quæ clericis secularibus (d) in beneficium fuerant assignatæ, ad usum revocavimus infirmorum, concessionem Hospitalis, quæ facta fuerat Episcopo Anagnino, irritam decernentes, & statuentes, ne quicquam ulterius in beneficium concedatur, sed Infirmary disponat de illis Ecclesiis prout ad necessitates infirmitatis magis noverit expedire. Prohibemus ergo districtè in virtute obedientiæ, sub obestatione divini iudicii, ne qui de cætero monachorum proprium aliquo modo possideat: sed si quis aliquid habet proprii, totum in continentem resignet. Si verò post hæc proprietatem aliquam fuerit deprehensus habere, regulari admonitione præmissâ de monasterio expellatur, nec recipiatur ulterius, nisi peniteat secundum monasticam disciplinam. Quod si proprietas apud quemquam inventa fuerit in morte ipsa, cum eo in signum perditionis extra monasterium in sterquilino subterretur, secundum quod B. Gregorius narrat in (a) Dialogo se fecisse. Abbas tamen, & Prior frequenter inquirent, & diligenter explorent, ne quis fratrum proprietatem possit habere; unde si quicquam alicui fuerit specialiter destinatum, non præsumat illud accipere, sed Abbati, vel Priori, aut Cellario assignetur. (f) In oratorio vetò, (g) refectorio, (h) dormitorio continuum semper (i) silentium observetur: in (j) claustrò quoque certis horis, & locis, secundum antiquam consuetudinem monasterii laudabiliter observatam, sed modò laudabilius observatam. In refectorio verò nullus omnino (k) carne vescatur, nec in quibusdam (l) solennitatibus, sicut aliquando fieri consuevit, Conventus exeat cum Abbate, paucis ibi relictis, ut extra refectorium edant carnes: cum in illis diebus præcipuè regularis disciplina sit studiosius observanda: sed nec extra refectorium, nisi in infirmitario, esum carniū credant sibi licere, quamquam ex indulgentia possit Abbas interdum aliquos fratrum, nunc hos, nunc illos, prout necessitas postulaverit, advocare, ipsosque secum in camera sua melius, & plenius exhibere. Porro debiles, & infirmi, qui munitione indigent, vel aliquâ medicinâ, non seorsim in cameris, sed omnes in infirmitario, quæ necessaria fuerint sibi, tam in carnibus, quàm in aliis, recipiant competenter. Quod si quisque eorum debilis fuerit, aut etiam delicatus, ut non possit communibus cibis esse contentus, sic ei provideatur sine scandalo aliorum, ut si Abbas, vel Prior voluerit in refectorio misericordiam facere specialem, cibum aliquem competentem, non ante illum, sed ante se faciat apportari, de quo ipse faciat illi pittantiam pro sustentatione naturæ. Tales autem ad agenda officia monasterii deputentur, qui fideles sint, & discreti; nec alicui comittatur aliqua (m) obedientia perpetuò possidenda, tanquam in sua sibi vita locetur; sed cum oportuerit amoveri, sine contradictione qualibet revocetur. (n) Prior autem præ cæteris post Abbatem potens sit in opere, & sermone, ut exemplo vitæ, verboque doctrinæ fratres suos instituere possit in bono, & à malo revocare, zelum religionis habens secundum scientiam, ut delinquentes corripiat, & castiget; obediens verò foveat, & confortet. Abbas verò, cui omnes in omnibus reverenter obediant, quanto frequentius poterit, sit cum fratribus in conventu, vigilem curam, & diligentem sollicitudinem gerens de omnibus, ut de officio sibi commissio dignam Deo possit reddere (o) rationem. Quod si prævaricator ordinis fuerit, aut contemptor, seu negligens, aut remissus, pro certo se noverit non solum ab officio deponendum, sed etiam alio modo secundum regulam castigandum. Cum offensa non solum propria, verum etiam aliena, de suis manibus requiratur: nec æstimet Abbas, quod super habenda proprietate possit cum aliquo monacho dispensare, quia abdicatio proprietatis, sicut & custodia castitatis, adeo est annexa regulæ monachali, ut contra eam nec Summus (p) Pontifex possit licentiam indulgere.

N O T Æ.

(a) *Sublacenfi.* Ita legitur in tertia collectione, *sub hoc titulo, cap. 2.* Sublacenfe hoc monasterium est Ordinis D. Benedicti in eremo *Sublago* dicto à tribus lacubus ibi simul confluentibus, ubi magnus Patriarcha Benedictus anno Christi 494. cepit vitam monasticam profiteri, habitu suscepto à S. Romano, qui cum per tres annos latuisset in spelunca, & per 35. vitam ageret, postea ædificavit duodecim monasteria

quæ referunt *Yepes tom. 1. chron. D. Benedicti cent. 1. anno 510.* Sandoval *in fundat. Divi Benedicti, in princip.* Secundum dicavit SS. Martyribus *Cosmæ, & Damiano*, quod postea dictum fuit monasterium D. Benedicti, & Sanctæ Scholasticæ, & est caput totius Abbatie Sublacenfis, quod tam Pontifices, quàm Principes seculares miris opibus ditaverunt, cum jurisdictione spirituali, & temporalis, ab omni jurisdictione exemptum declararunt. Unde cum hoc præcipuum esset monasterium hujus præclaræ, & inclyæ

inclat religionis, & in quo ejus Patriarcha priora fundamenta posuerat, valde curatur Summi Pontifices, ut accuratè pristina disciplina monastica in eo servaretur: quare Innocentius III. dum personaliter accederet ad ipsum monasterium, & agnovisset lapsum disciplinæ regularis in aliquibus rebus, omnia quæ in hoc textu recensentur, observare jussit, ut notavit Yepes *ubi supra, fol. 27.* Unde constat, rescriptum hoc locale esse, ad monachosque Benedictinos tantum pertinere, sicut ad ipsos, & eorum vitam tantum spectant canones editi in conventu Aquisgranensi temporibus Ludovici Regis anno 827. quos publicè edidit Petrus Pitheus in 1. *addit. post libros Capitularium Franciæ,* & notis illustratur Yepes, & Benedictus Haaphtenus. Hujus institutionis mentio extat in canone 9. Concilii Avenionensis, celebrati anno 1209.

(b) *Lineis camisiis.*] Camisia inde dictas esse docet D. Isidorus *lib. 12. orig. cap. 22.* quod in camisia utamur, ibi: *Camisia vocamus, quod in his dormimus in camisia, id est in stratis nostris.* Joannes Vossius *lib. 2. cap. 4.* vocem Gallicam esse probat: utcumque sit, illud certum est, camisiam accipi pro veste interula: tunica videlicet interiori, ut probat Bulengerus *lib. 1. opusc. cap. 30.* Et licet primis temporibus monachi uterentur cilicio pro interiori veste; sequenti tamen seculis, camisia lanea, sive staminea successerunt, & prorsus lanea interdicitur fuerunt monachis. Gregorius IX. & Nicolaus IV. Cluniacensibus expresse interdiciunt his verbis: *Ne quisquam quovis in loco camisiis, aut linteaminibus lineis sui presumat.* Id ipsum Benedictinis inhibuit Benedictus XII. *cap. 26. sue Benedicti.* ibi: *Vestiri autem jaceant Abbates, Priores, administratores, & monachi universi, tam infra, quam ubicunque extra monasterium constituti, lineisque camisiis (cum sint eis expresse prohibita) non utantur.* Idemque de Præmonstratensibus, Prædicatoribus, & Carmelitis refert Haaphtenus *lib. 5. disquis. monast. tract. 3. disquis. 8.* Descendit prohibitio hæc ex illo domini præcepto *Matthæi cap. 10.* ubi Apostolis suis Dominus præcepit, ne duas tunicas haberent: ubi tunicam laneam exponit Zacharias Papa *epist. 7. ad Pipinum Regem, & Episcopos Franciæ, c. 1. §. monachi,* ibi: *Monachi vero laneis indumentis juxta normam, & regulam monasticæ disciplinæ, atque traditionem SS. Patrum, sine intermissione utantur; si enim abrenunciantes ea, quæ seculi sunt, totâ se Deo intentione contulerunt, omnibus illicitis debent abstinere, ut quemadmodum corpore suo sustinuerint laborem, tantum remunerationis premium percipere mereantur. Apostolis quippe divinum datum est mandatum, duas tunicas non habendi. Tunicas dixit, itaque laneas, non lineas. Hactenus Zacharias. In quo illud singulare est, quod affirmat, per tunicas, laneas tantum significari, non lineas, cum regulariter tunica etiam lanea dicatur, ut apud Isidorum *lib. 10. orig. c. 21.* ibi: *Est tunica sacerdotalis lanea corpori adstricta, & usque pedes descendens.* Hieronymus in *epist. ad Fabiolam,* de tunica talari ex lino confecta, ita ait: *Volo pro legentis facilitate ab uti sermone vulgato; solent militantes habere lineas, quas camisia vocant, sic aptas membris, & adstrictas corporibus, ut expediti sint vel ad cursum, vel ad prælia, dirigere jacula, tenere clypeum, enses vibrare, quocumque necessitas traxerit. Ergo & sacerdotes parati in ministerium Dei utuntur hac tunica, ut habentes pulchritudinem vesti-**

mentorum, nudorum celeritate discurrant. Ubi sanctus Doctor, quam prius camisiam dixerat, postea tunicam vocavit. Sed adhuc defendendum est, Zacharias Pontificem rectè exposuisse in *d. c. 10. Matthæi,* tunicas laneas esse debere, non lineas. Tunica enim secundum Varronem *lib. 4. de lingua Latina,* à tuendo corpore dicitur; quo sensu tunicam accepit Paulus Jurisconsultus in *l. 1. ff. de contrahen. empt. ibi: Veluti si ego rogam dedi, ut tunicam acciperem.* Dum ergo Dominus præcipit Apostolis, ut non peram in via, nec duas tunicas possiderent, illud præcipit, ne amplius quam unum indumentum causâ tuendi corporis ferrent. Quod & præsentis Glossa interlinearis *ad d. c. 10. Matthæi,* ubi illa verba: *Duas tunicas,* sic explicat: *Nihil præter indumentum, quo contentus esse potest. Laneum ergo debuit esse, non lineum, ne ridiculè asserimus, Apostolos unico tantum lineo indutos habitu incedere debuisse.* De qua tunica lanea accipiendi sunt D. Bened. in *c. 55. regula,* ibi: *Detur ab Abbate omnia, quæ sunt necessaria; id est cuculla, & tunica, pedales caligæ.* D. Baillius *cap. 12. sue reg. in fine,* ibi: *De numero autem indumentorum nihil possumus dicere, cum manifesta definitione præscriptum sit, in qua dicitur, quod qui habet duas tunicas, deus non habenti.* Nec tunc obstat canon 22. dicti Concilii Aquisgran. in illis verbis: *Abbas hoc omnino provideat, ut camisia duas, & tunicas duas, & cucullas duas, & cappas duas unusquisque monachorum habeat.* Nam quod de camisia dicitur, intelligendum est de illis, quæ dabantur infirmis, non autem in quia monachi dum valebant eis uterentur, lanea enim vestes conveniunt poenitentibus, & lugentibus, quales sunt monachi *cap. 2. de homicid.* unde est, quod & probatur de quibusdam monachis apud Aveninum *lib. 5. annal. Bojorum,* quod ex laneis, linei facti essent. Latè illustrat Haaphtenus *lib. 5. disquis. tract. 3. disquis. 7.*

(c) *Cellario.*] Cellaria annonæ publicæ apud Romanos dicebantur; nam cella propeu accipitur in *l. 12. C. de divers. offic. unde & cella, locus celandis rebus aptus definitur in l. 41. ff. de legat. 1.* inde cellaria denominata sunt annonæ apud Sulpitium Severum *lib. 2. hist. sacr. & cellariæ species, in l. penult. C. Theod. de indul. debet.* & cellarius, qui curam, & rationem habet cellæ, *Martialis lib. 11. epigr. 32.*

Hinc cellarius experitur artes,

Ut condat vario vasæ sapore.

De cellario & ejus officio egi in *c. unic. de fundat.*

(d) *Beneficium.*] Feudum videlicet, ut exposui supra in *tit. de feudis.*

(e) *In dialogo.*] *Lib. 4. c. 55.* causam suæ sententiæ reddens ait: *In quibus utriusque rebus, nam moriens, alteram verò voluit prodesse fratribus viventibus, ut illum amaritudo mortis à culpa solubilem faceret, & istos avaritia tanta damnatio terreret, atque à culpa prohiberet: quod ita factum est. Nam cum idem monachus pervenisset ad mortem, atque anxie se quaerere commendari fratribus, & nullus e fratribus ei applicari, & loqui dignaretur, ei carnalis frater cur ab omnibus esset abominatus indicavit, qui protinus de reatu suo vehementer ingemuit, atque in ipsa tristitia sua corpore exivit, qui ita sepultus est ut dixeram. Plura de pœnis monachi peculium habentis congesti scripta in *cap. 2.**

(f) *Oratorio.*] De quo agemus in *c. patens de priv.*

(g) *Refectorio.*] Refectorium est locus, in quo communi mensa monachi, seu canonici accumbunt:

bunt : & quamvis refectio æquè de somno, atque de cibo dicatur, unde apud Cassianum *lib. 3. inffit. cap. 8. Reficere corpora somno : Refectio noctis ;* tamen ex communi usu refectio pro cibo sumitur ; & sicut ab oratione oratorium dicitur, ita à refectio refectorium appellatur, ut in Synodo Aquilgran. *cap. 145. ibi : In refectorio pariter reficiantur, Et can. 123. In refectorio quotidie unà reficiantur, nisi forte qua necessitas abesse compulerit, & hoc non sine licentia Magistri fiat. Meldensi can. 53. Ut canonici in civitate, vel monasteriis, sicut constitutum est, in dormitorio dormiant, & in refectorio comedant. Plura de ejus forma, & personis, quæ illuc ingredi valent, congesserunt Gibalinus de *clausura regul. disquisit. 1. cap. 2. §. 5. Haaphtenus in disquisit. monast.**

5. (h) *Dormitorio*] Dormitorium communis locus est, ubi monachi, seu canonici quiescunt, extra quem olim nemini licebat dormire absque justa causa. Synodus Aquilgran. *can. 134. novel. 4. & 133. Justin. Concil. Cabilon. 2. can. 59. Mogunt sub Rabano can. 16. D. Ildorus cap. 23. sua regula, ibi : Omnes divisis lectulis in una maneat cellula, singuli vero in singulis quiescant. Synodus Aquisgran. can. 136. unde Synodus Turonensis 2. can. 14. sic statuit : Nullus sacerdotum, aut monachorum colligere alium in lectulo suo presumat, nec liceat monachis cellulas habere communes, ubi aut bini maneat, aut pectiores, ubi singulares reponi possunt. Prosequuntur alia de his lectulis, & dormitorio Haaphtenus *lib. 12. disquisit. monast. tract. 1. disquisit. 1. cum sequent. Gibalin. de clausura. disquisit. 1. cap. 2.**

6. (i) *Silentium.*] Non semper, nec ubique esse loquendum omnibus, etiam docuit Divus Ambrosius *lib. 1. de officiis, cap. 10.* his verbis : *Sapiens ut loquatur multa prius considerat, quid dicat, aut cui dicat, quo in loco, quo tempore.* Monachis autem silentium semper commendatur, præcipue in locis ab Innocentio in præfatis expressis, videlicet continuum in oratorio, refectorio, & dormitorio; certis verò horis in claustris, quia juxta antiquam monachorum consuetudinem, cum studium, & lectio non in cellis, sed in claustris fierent, ibidem quoque certis horis loquutio indulgebatur. Joannes Mocius in *vita S. Odonis, lib. 1.* ubi de Cluniacensibus agens, ait : *Est & alius inter eos taciturnitatis modus, in incompetentibus namque horis nemo intra claustra ejusdem monasterii audeat loqui, nec se cum alio fratre jungere : quando verò duodecim celebrantur lectiones, nullus intra prædicta claustra præter ad capitulum sequenti die audeat loqui. Immo & has locutiones tempore Quadragesimæ prohibuit P. Venerabilis *mun. 1.* his verbis : *Ut quadragesimali tempore ad divis ad silentium tribus diebus, hoc est 3. feria, & 5. & Sabbatho, quibus in claustris juxta morem pristinum locutio esse solebat, continuum per totam Quadragesimam silentium teneatur. Ad quam consuetudinem respiciens Innoc. in præfatis statuit, silentium certis horis in claustris servari. Plura de silentio, præcipue post Completorium à monachis servando, congesserunt Haaphtenus *lib. 6. disquisit. monast. tract. 3. disquisit. 7. usque ad 13. Gazeus in notis ad Cassianum lib. 4. instit. c. 17.***

7. (j) *Claustris.*] Claustrum est præcipua pars monasterii, à reliqua habitatione distinctum : unde in Concilio Turon. 3. *can. 24.* statuitur, *Ut Abbates sollicitè provideant canonicis, ut habeant claustra & dormitoria.* Idem cavetur in Concilio Tros. *D. D. Gonzal. in Decretal. Tom. III. Pars II.*

lejan. *can. 3.* & in eo olim monachi conveniebant ad lectionem, cui omnes adesse tenebantur. Concil. Meldense *can. 53. Tam sani, quam infirmi canonici vestiantur, atque in claustris horis congruis degant, & sub custodia canonica lectionibus, & cæteris divina institutionis insistant officiis.* Et in Concilio Mogunt. sub Carolo, *can. 9.* jubetur, ut canonici clerici simul manducent, & simul dormiant, & in suo claustris maneat, per singulos dies primo mane ad lectionem veniant, & omnes simul audiant. Alia profequitur Gibalinus *ditt. disquisit. 1. cap. 2. §. 3.*

(k) *Carne vescatur.*] Consonant caput monachi, de *consec. dist. 5. Clement. 1. hoc rit. D. Hieronymus epist. 22. Provitur pane, leguminibus, & oleribus, qua sale solo conduntur.* Sanctus Ephrem *proverb. cap. 19. Insolentia, & immodestia est monacho vesci velle animalibus.* Ab omni enim ævo qui pietate colebant, à carnibus sibi temperarunt. Hinc Sanctus Chryostomus, Theodoretus, Petrius, & alii censent, ante diluvium non interdictum, sed licitum fuisse esum carniarum; ab eo tamen abstinuisse viros religiosiores, puta posteros Seth, eo quod Deus assignans homini cibum, expressè tantum assignavit olera, non autem carnem, dicens : *Ecco dedi vobis omnem herbam afferentem semen super terram, & universa ligna, qua habent in semetipsis sementem generis sui, ut sint vobis in escam.* Genesis *capite 21.* Landat hanc abstinentiam Pythagoras apud Ovidium *lib. 15. Metamorph.*

*At vetus illa etas, cui fecimus Aurea nomen,
Fœtibus arboribus, & quas humis educat herbis :
Fortunata fuit, nec polluit ora cruore.
Tunc & aves tuta movere per aera pennas
Et lepus imparvidus mediis erravit in arvis.*

Facit Boëtius *lib. 2. de consol. metro 5.*

*Felix nimium prior etas,
Contenta fidelibus arvis,
Nec inertè per dita luxu,
Facili qua fera solebat
Jejunia solvere glande.*

Religionis titulo id factum Plato asserit *lib. 6. de legibus, ibi : A carnibus majores nostri abstinnerunt, tanquam pium non esset illas edere.* Sed quia regula D. Benedicti ita cavebatur : *Carnium verò quadrupedum omnino abstineatur comestio ;* nonnulli crediderunt bipedum esum monachis non prohiberi, ut tradit Theodemarus Abbas Callinensis in hæc verba : *Sed de esu volatiliam tam cautè Pater noster prudentissimus in sua regula posuit, ut si vellent comedere monachi, cum opportunum est, non subjaceant culpe. Si autem eis à suo tale edulium non præbetur Abbate, ut quasi ex debito, non possunt requirere ; multi tamen fratrum nostrorum nec volatilia comedunt.* Rabanus Maurus *lib. 2. instit. cleric. c. 27. ibi : Avium esum credo inde à Patribus permissum esse, eo quod ex eodem alimento, de quo & pisces, create sunt ; nam in regula monachorum non invenimus aliarum carniarum esum eis contradictum, nisi quadrupedum.* Sed verius est à D. Benedicto tam quadrupedum, quam bipedum esum esse prohibitum, ut cavetur in Synodo Aquisgran. *can. 8. ibi : Ut volatilia intus, forisve, nisi pro infirmitate, nullo tempore comedant, nec Episcopi ut edant, præcipiant.* Lantdmeter. *de veteri cleric. lib. 2. p. 2. c. 7. lat. probant. & defendunt Haaphtenus lib. 10. disquisit. monast. tract. 3. disquisit. 1. cum sequent. Yepes rom. 3. chron. D. Benedicti, anno 777. Bravo ad regulam ipsius sancti cap.*

- cap. 36. & nos dicemus in cap. 1. de clerico venatore.
10. (l) *Solemnitatibus.*] Natali videlicet Domini, & Pascha. Synodus Aquisgran. can. 78. *Volantia in Natali Domini, & in Pascha tantum quatuor diebus, si est unde comedant, habeant. Si vero non fuerit, inde non requiratur per debitum: si autem Abbas aut monachi abstinere se voluerint, in eorum sit arbitrio.*
- (m) *Obedientia.*] Seu Prioratus, juxta tradita in cap. 1. hoc tit.
- (n) *Prior autem.*] Debet enim eligi unus eandem Religionem expressè professus, qui præsit cæteris, de quo, & ejus officio egi supra in cap. 2.
11. (o) *Reddere rationem.*] Consonat D. Benedictus cap. 2. *sua regule*, ibi: *Sciatque, quia qui suscipit animas regendas, preparat se ad rationem reddendam.* Et cap. 63. *Cogitet semper, quia de omnibus judiciis, & operibus suis redditurus est Deo rationem.* Cujus oneris gravitatem exponit Harphreus lib. 3. *disquisit. monast. tract. 5. disquisit. 4. ad finem.*
12. (p) *Pontifex valet.*] His verbis moti quamplures docti viri existimant, Pontificem non posse dispensare in voto solenni castitatis, ita ut monachus, vel Subdiaconus possint ritè, & validè ma-

trimonium contrahere. Ita docuerunt Sotus lib. 7. *de justitia, quest. 4. artic. 2. & in 4. dist. 38. quest. 2. artic. 2. conclus. 2.* Sylvester verbo *votum 4. quest. 5.* Mandosius *de signatura gratia, verbo Commutatio, column. penult.* alii congesti à Thoma Sanchez lib. 8. *de matrim. disp. 8. num. 6.* Alii tamen, licet in voto solenni castitatis dispensare non posse doceant, tamen in voto paupertatis dispensare valere tenuerunt. Ita Lessius libro 2. *de justitia, cap. 40. dub. 14. num. 112.* Azot. tom. 1. *instit. lib. 12. cap. 7. q. 2.* Sed contrarium, immò tam in voto paupertatis, quam castitatis posse Pontificem dispensare, docuerunt Menochius lib. 2. *de arbitr. casu 421.* Chopinus *de sacra pol. lib. 2. tit. 3. num. 22.* Albertinus *de agnosc. quest. 23.* qui refert Alexand. VI. dispensasse cum Cesare Diacono Cardinali, ut in uxorem duceret filiam Ducis Valentini. Acuña in cap. *de illis 4. 32. dist. 1. num. 5.* Diana part. 8. *tract. 3. resol. 100.* Stephanus Durandus *qq. jur. quest. 7.* Araujo *tract. 1. qq. mor. quest. 19. per tot.* Thomas Delbene p. 2. *de offic. Inquisit. dubit. 236. sect. 66.* Rouffelius lib. 1. *hist. Pontif. jurisdiction. cap. 5.* Martinez à Prado tom. 2. *Theolog. moral. cap. 31. quest. 14. §. 3.* & alii plures, quos congesti in can. 13. *Concil. Illiber.* ubi præsentem textum exposui.

CAPUT VII.

Idem in Concilio (a) Generali.

IN singulis Regnis, sive Provinciis, fiat de triennio in (b) triennium, salvo jure dicere Pontif. commune (c) Capitulum Abbatum, atque (d) Priorum Abbatum proprios non habentium, qui non consueverint tale Capitulum celebrare, ad quod universi conveniant prædicationem canonicam non habentes, apud unum de monasteriis ad hoc aptum, hoc adhibito moderamine, ut nullus eorum plusquam sex (e) electiones, & octo personas adducat. Advocent in hujus charitatis, vel novitatis primordii duos (f) Cisterciensium Ordinis vicinos Abbates, ad præstandum sibi consilium, & auxiliium opportunum, cum sint in hujusmodi Capitulis celebrandis ex longa consuetudine plenius informati: qui absque contradictione duos sibi de ipsis associent, quos viderint expedire: ac ipsi iv. præsent Capitulo universo; ita quod ex hoc nullus eorum sibi auctoritatem prælationis assumat; unde, cum expedierit, providâ possint deliberatione mutari. Hujusmodi verò Capitulum aliquot certis diebus continuè juxta morem Cisterciensium celebratur, in quo diligens habeatur tractatus de reformatione Ordinis, & observantia regulari: & quod statutum fuerit illis quatuor approbantibus, inviolabiliter observetur, omni excusatione, & contradictione, ac appellatione remotis, proviso nihilominus, ubi sequenti termino debeat Capitulum celebrari. Et qui convenierint, vitam ducant communem, & faciant proportionaliter simul omnes communes expensas: ita quod si non omnes poterunt in eisdem, saltem plures simul in diversis domibus commorentur. Ordinentur etiam in eodem Capitulo religiosa, ac circumspecta persona, quæ singulas Abbatis ejusdem Regni, sive Provinciæ, non solum monachorum, sed etiam monialium secundum formam sibi præfixam vice nostra studeant visitare, corrigentes, & reformantes quæ correctionis officio viderint, & reformationis indigere: ita quod si Rectorem loci cognoverint ab administratione penitus admoventum, denuncient Episcopo proprio, ut illum amovere procuret. Quod si non fecerit, ipsi visitatores hoc referant ad Ap. Sed. examen. Hoc ipsum regulares canonicos secundum Ordinem suum volumus, præcipimusque observare. Si verò in hac novitate quicquam difficultatis emergerit, quod per prædictas personas nequeat expediri, ad Ap. Sed. judicium absque scandalo referatur, cæteris irrefragabiliter observatis, quæ concordati fuerint deliberatione provisa. Porrò (g) diocesani Episcopi monasteria sibi subjecta ita studeant reformare, ut cum ad ea prædicti Visitatores accesserint, plus in illis inveniant,

veniant, quod commendatione, quàm quod correctione sit dignum, attentissimè præcaverentes, ne per eos dicta monasteria indebitis oneribus aggraventur, quia sic volumus superiorum jura servari, ut inferiores nolimus injurias sustinere. Ad hoc districtè præcipimus, tam diocesanis Episcopis, quàm personis, quæ præerunt Capitulis celebrandis, ut per cens. eccl. appellatione remotà compescant advocatos, patronos, Vicedominos, Rectores, & (h) Conules, Magnates, & milites, seu quoslibet alios, ne monasteria præsumant offendere in personis, aut rebus; & si forsan offenderint, eos ad satisfaciendum compellere non omittant, ut liberiùs, & quietiùs omnipotenti Domino valeant famulari.

NOTÆ.

1. (a) **G**enerali.] Lateranensi videlicet, celebrato sub Innocentio III. ubi *cap. 11.* reperitur textus hic, & in quarta collectione, *sub titulo de statu relig. cap. 2.* De hoc Concilio nonnulla adduxi in *cap. 1. de summa Trinit.*

(b) **Triennio in triennium.**] Consonant Concil. Trident. *sess. 15. de regul. cap. 20.* in illis verbis: *Regularium verò Capitula Provincialia, & Generalia, &c. Probant utilitatem hujusmodi comitorum Tamburin. rom. 3. de jure Abbat. dist. 1.* Hieronymus Garcia *pol. regul. tract. 6. difficult. 1.* & nos aliqua dabimus dum de Concil. Provinciali celebrando agemus in *c. cum olim de accus.*

2. (c) **Capitulum.**] Capitulum in materia monastica, seu regulari accipitur pro illo loco, ubi monachi vel religiosi simul conveniunt; quo modo sumitur in Concilio Aquisgran. *can. 69.* ut ad capitulum prius Martyrologium legatur. Et *can. 70.* ut ad Capitulum lectio tradatur: dictumque ita fuit juxta veriorum etymologium, quia in ea exedra, seu monasterii parte capitulum aliquod regulae legeretur. Notissimum enim est, manè, antequam monachi exirent ad laborem, olim aliquod regulae capitulum illis fuisse perlectum, cujus moris meminit Smaragdus in *præfat. ad Diodorum Monachum*, his verbis: [Et quia mos est monachorum, ut regulam B. Benedicti ad capitulum legant quotidie matutinum, volumus ut iste libellus in eorum capitulo legatur vespertino.] Etiam expressè mentio fit in antiquit. Fulden. *lib. 3. cap. 12.* ibi: *Quàm manè, & in unum convenimus, & capitulum de regula cum fratribus legebatur.* Et quia in eodem loco ea, quæ ad cœnobiticum spectant regimen, solent tractari, hinc ipsa monachorum comitia, conventus, seu synodi, vocari ceperunt Capitula generalia, seu provincialia, ut probat Haaphtenus *lib. 8. disquis. tr. 1. disquis. 1.* Capitulum ita acceptum definit Joannes Andreas in *cap. capitulum, de rescript.* his verbis: Capitulum dicitur illa multorum religiosorum congregatio, qui certo aliquo, & determinato tempore ad aliquod peragendum conveniunt in uno. In aliquibus religionibus dicitur congregatio, in aliis, præcipuè Germaniæ, diœta, ut probat Lezana *tom. 7. cap. 12. num. 1.* Garcia *dist. tract. 6. dub. 1. difficult. 1.*

3. (d) **Priorum.**] Consonat textus in *cap. 2. hoc tit. in 5. compil.* ubi ita rescribit Honorius III. [Sanè nostris est auribus intimatum, quod cum ante generale Concilium apud monasterium vestrum, fili Abbas, & Prior sancti Victoris, Abbatum, & Priorum Abbates proprios non habentium, vestro monasterio subjectorum, Ordinis vestri commune confueverit Capitulum celebrari, & per illud de suis claustris extirpari spinas, & tribulos vitorum, & plantari virtutum genimina

D. D. Gonzal. in *Decretal.* Tom. III. Pars II.

in eisdem, constitutione in eodem Concilio edita pro reformandi monasterii monachorum, ut in singulis Regnis, sive Provinciis fieret de triennio in triennium, salvo jure diocesanorum Pontificum, commune Capitulum Abbatum, & Priorum Abbates proprios non habentium, qui non consueverunt tale Concilium celebrare: & extensâ constitutione hujusmodi ad canonicos regulares, juxta sui Ordinis instituta servanda, quidam Abbates, & Priores monasteriorum, qui vestro monasterio sunt subjecti, Ordinis vestri, contempserunt ad hujusmodi Capitulum convenire, qui ex hoc non immeritò præsumuntur habere opera tenebrarum, ac sic ritus celebrandi commune capitulum, qui ex constitutione prædicta debuit fortius observari, in desuetudinem abiit, & in enervationem observantiae regularis. Cùm igitur hujusmodi Capituli celebratio sit canonicæ institutionis custodia, eo quod in ipso prava in recitandis, & aspera in vias planas, evellendo nociva, & plantando salubria, dirigantur: disc. v. mandamus, quatenus convocatis Abbatibus, & Prioribus Abbatibus proprios non habentibus Ordinis vestri, monasterio vestro subjectis, & eos qui venire contempserint ad id, dummodo non sint impedimento canonico præpediti, monitione præmissâ per censuram ecclesiasticam, appellatione postpositâ compellentes, celebretis apud sanctum Victorem commune Capitulum more solito, & procedatis in eo, Deum habentes præ oculis, juxta constitutionem Concilii memorati, eadem censurâ facturi, quæ in eo deliberatione providâ fuerint ordinata, firmiter observari: ut autem quæ statuta fuerint magis teneantur memoriter, & serventur, volumus, & mandamus hujusmodi Capitulum annis singulis celebrari.]

(e) **Evectiones.**] De his evectionibus agemus in *cap. cum Apostolus de censib.*

(f) **Cisterc. Ordinis.**] Adeo enim piè, religiosè, & doctè Capitula Cisterc. celebrabantur, ut Episcopi, Principes, & alii Prælati ibi convenirent tempore Capituli, non solum ut loca sacra visitarent, verum ut sessiones, virosque admodum modestos venerarentur. Unde juxta ejus Ordinis normam cunctis Religionibus Capitulum celebrandum injungitur in præsentis Concilio; quod non solum cæteræ Religionibus observantur, verum & inter patrias leges transcripserunt, ut refert Manrique *tom. 1. annal. Cisterc. ann. 1119. cap. 6. num. 6.*

(g) **Diocesanis Episcopi.**] Temporibus enim Innocentii III. adhuc plura monasteria non erant exempta à jurisdictione Episcopi, & lege diocelana, ut probavi in *cap. licet, de officio Ordin.* Unde Episcopi ea visitabant. Concil. Mogunt. *c. 20.* quod refertur *lib. 5. Capitul. Caroli, c. 78.* ibi: *Missi per quaque loca directi, simul cum Episcopis*

R R R 2

uniuscuiusque diocesis perspiciant loca monasteriorum canonicorum, & monachorum, & puellarum, si in apto, & congruo loco sint posita, ubi commodum necessarium possit acquiri, quod ad utilitatem pertinet monasterii, sicut in sancta regula dicitur. Tullen. p. ultim. cap. 9. ibi: Congregationes canonicorum secundum canonicam institutionem à propriis Episcopis strenuè visitentur, & eorum religio, & habitus exquiratur si vita & moribus sint probi, ac officio, & unanimi studio solliciti; à levissimis quoque, & perniciosissimis actibus cauti. Subsidia illorum pià Dominorum providentià exquirantur, & dispensentur. Exemplum Episcopi vastissimam etiam diocesim visitantis habemus in B. Athanasio; eum enim ad iisse non tantum Ecclesias, quæ in civitatibus erant, sed etiam monasteria in solitudinibus, constat ex actis S. Pacomii, ubi ritus, & honores, quibus recipiebatur, referuntur his verbis: Cum solenniter Athanasius superioris Thebaida circumiret Ecclesias, accidit ut ad loca Talemmensium navigio perveniret; quod ubi Pacomius agnovit, statim cum universis monachis in ejus properavit occursum, omnesque gaudentes, & exultantes cum psalmis, & hymnis summum Christi suscipere Sacerdotem. Expressius idem mos refertur in actis S. Eugenii lib. 1. vii. Parum, ibi: Quia mos est apud Aegyptum, quando circumcunt monasteria Episcopi, ut psallentium eos sequantur exercitus, supervenit Helenus Heliopolis Episcopus, & cum eo amplius quam decem millia virorum psallentium, ac dicentium: Via iustorum recta facta est, & iter sanctorum preparatum. Probat Acuña in c. nostratum, 85. dist. Germonius lib. 3. de sacror. immituit. cap. 9. Chopinus lib. 1. monast. tit. 2. nu. 12.

Lantdmeter. lib. 2. de veteri mon. part. 2. cap. final. (h) Consules, & Magnates.] Consonant caput luminoso, caput Abbatem, caput quàm sit 18. g. 2. Concil. Hispal. 2. can. 10. ibi: Si quis sacerdotum quodlibet monasterium, aut vi cupiditatis spoliant, aut simulatione aliqua fraudis corvellendum, aut dissolvendum tentaverit, anathema effectus maneat, & a regno Dei extraneus, ne proficiat illi bonum fidei, vel operis ad salutem, qui tante, & tam salutaris vite destruxerit tramitem. Tolet. 4. can. 50. Cabilon. cap. 11. Pervenit ad sanctam Synodum, quod iudices publici contra veterem consuetudinem per omnes parochias, vel monasteria, quas mos est Episcopos circumire, ipsi illicita presumptione videantur discurrere, & clericos, vel Abbatibus, ut coram eis compareant, in viros, atque distinctos, ante se faciant exhiberi, &c. Si presumptione, vel potestate quàm pollet, excepta invitatione Abbatis, aut Archipresbyteri, in ipsa monasteria, vel parochias aliquid fortasse presumserint, à communione sacerdotum eos conveni sequestrari. Meldense can. 41. Providendum est Regi Majestati, ut monasteria, quæ ab hominibus Deum timentibus in sua proprietate constructa, prædecessores illius causâ defensionis, & mundebundis susceperunt, ut liberâ libertate, remotâ spe hereditaria, de illorum propinquitate ibidem religio observaretur, & nunc in aliodium sunt data, quapropter omnes exinde religio funditus est eversa, qualiter cetera fidelium inconcussa permaneant, ne voces eorum contra se ante Deum clamantes, ad iuncto periculo de eorum perditione, qui in iisdem locis necessitate naufragantur condemnabiles sentiant.

CAPUT VIII.

Honorius III. Abbatibus, & monachis in (a) Lombardia, & Marchia
(b) Tarasina constitutis.

EA, quæ pro religionis honestate, ac religiosorum salute providè ordinantur, Apostolice sunt munimine roboranda, ut suscipiantur devotius, & diligentius observentur. Cum ergo per dil. f. Abbatem (c) Montisbelli, quædam capitula nobis fuerint præsentata, quæ ad castigandum transgressiones multiplices, & excessus, quos in quibusdam cenobiis invenerat, videbantur pro salute & honestate vestra laudabiliter statuenda, nos ea examinari, & corrigi fecimus, & præcepimus ut inviolabilitè observetis, quæ sigillis ven. f. n. H. Ostiensis, & N. Tusculanensis Episcoporum muniri fecimus ad cautelam. Ad hæc volumus, & præsentium auctoritate præcipimus, ut Visitatores ad generale Capitulum convocent Abbates, & Priores non habentes Abbates proprios, tam exemptos, quàm non exemptos, Lombardiæ & Marchiæ, qui non consueverunt huiusmodi Capitulum celebrare: providentes ut in ipso Capitulo generali, canonico impedimento sublato, eos qui contempserint, vel neglexerint convenire, sublato cujuslibet contradictionis & appellationis obstaculo, ecclesiasticâ censurâ compellant, & usque ad satisfactionem condignam sententiam, quam in eos ritè tulerint, non relaxent: eadem censurâ facturi, quæ in eodem Capitulo deliberatione providâ fuerint ordinata, firmiter observari: reddituri tam ipsi, quàm Visitatores, & alii, juxta cujuslibet ministerium, Domino, in cujus conspectu nuda sunt omnia, & aperta, in extremo examine rationem, si omnem sollicitudinem, & diligentiam, quæ circa correctionem, & reformationem Ordinis, ac visitationem cenobiorum impendendâ fuerint, neglexerint adhibere. Potrò cum Visitatores secundum statum generalis (d) Concilii ordinati à generali Abbatum Capitulo processerint ad visitationis officium exequendum, de statu monasterio-

rum, & observantiis regularibus diligenter inquirant, & tam in spiritualibus, quàm in temporalibus corrigant, & reforment quæ viderint corrigenda; ita tamen, quod monachos delinquentes per (e) Abbatem loci corrigi faciant, eisque injungi pœnitentiam salutarem, juxta B. Benedicti regulam, & Apostolica instituta, non secundum normam pravæ consuetudinis, quæ quali prolege in quibusdam Ecclesiis inolevit. Ipsi etiam Visitatores monachos, quos contumaces invenerint, & rebelles, juxta modum culpæ vice nostræ regulari censurâ percillant, absque personarum delectu, non parcendo rebellibus ob suam pertinaciam, vel potentiam amicorum: quin ovem morbidam ejiciant ab ovili, ne inficiat sanas oves. Si verò Abbates in corrigendi juxta Visitorum mandatum, & regularia instituta seipsis, suisve monachis inventi fuerint negligentes, proclamantur, corripantur, & ita puniantur publicè in Capitulo generali, quod pœna ipsorum sit aliis in exemplum. Porro si Abbas aliquis non exemptus fuerit à Visitoribus nimis negligens inventus, & remissus, id loci Diœcesano denunciet sine mora, & per illum detur ei fidelis & providus coadjutor usque ad Capitulum generale. Quod si dilapidator inventus fuerit, vel alias meritò amovendus, per Diœcesanum, postquam hoc sibi à Visitoribus denunciatum fuerit, amoveatur absque judiciorum strepitu à regimine Abbatæ, ac monasterio provideatur interim administrator idoneus, qui temporarium curam gerat, donec ipsi monasterio fuerit de Abbate provisum. Quod si forsitan Episcopus hæc adimplere noluerit, vel neglexerit, Visitatores, vel præsidentes in Capitulo generali defectum Episcopi Apostolicæ Sedi non differant intimare. Hæc eadem circa exemptos Abbates fieri præcipimus per Visitatores, vel præsidentes in Capitulo generali, depositione tantum ipsorum Sedi Apostolicæ reservatâ; ita tamen, ut Abbate, qui amovendus videbitur, interim per Visitatores, vel in Capitulo præsidentes ab administratione suspenso, administrator idoneus monasterio depuretur. Illorum autem excessus, & alia, quæ visa fuerint intimanda Capitulo, præsidentes nobis denuncient per fideles nuntios & prudentes, quibus de communi contributione Abbatum, juxta cujuslibet facultatem sufficienter ministrantur expensæ. Sequentes autem Visitatores perquirant priorum Visitorum vestigia diligenter, & eorum negligentias, & excessus referant sequenti Capitulo generali, & juxta culpam publicè debitam pœnam portent. Idem etiam de Abbatibus præsentibus generali Capitulo præcipimus observari. Præcipimus etiam, ut in nullo monasterio ad præbendas de cætero recipiant Abbates, & monachos, & clericos (f) seculares; nec hi, qui jam recepti sunt, locum, vel vocem in capitulo, dormitorio, vel refectorio, seu claustro sibi vindicare contendant, seu monachorum cœtibus importunè se immiscere præsumant: sed beneficiis sibi concessis contenti, convertentur honestè, opportuna obsequia in monasteriis fideliter impendentes, nihilque ultra in spiritualibus, aut temporalibus exigant in ipsis monasteriis, vel usurpent. Si qui verò talium à Visitoribus in ventu fuerint criminosi, per Diœcesanum in non exemptis, & per Visitatores, vel præsidentes in generali Capitulo in exemptis monasteriis beneficiis priventur eisdem. Hæc autem omnia in monasteriis, quæ non habent Abbates proprios, sed Priores, nec non in monasteriis monialium quoad articulos Abbatissis, & monialibus congruentes, præcipimus observari.

NOTÆ.

1. (a) **[Ombardie.]** Ita etiam legitur in quinta compilatione, *sub hoc tit. cap. 4.* Lombardia duplex est, una Cis flumen Padum, alia trans Padum, quæ hodie propriè Lombardia vocatur à Longobardis, qui ibi sceptrum tenuerunt, ut notavit Cironius *ad hunc textum.*

(b) **[Tavrisina.]** Tavrisum Italiae urbs nobilis, & petantiqua est, de qua nonnulla adduxi in *cap. 7. de constit.*

(c) **[Montisbelli.]** Monasterium hoc Ordinis D. Benedicti est in celebri Castro Marchiæ Tavrisinæ, ut refert Cironius *hic.*

(d) **[Concilii.]** Relati in superiori textu.

(e) **[Per Abbatem loci.]** Quando enim contra regulam peccatur, correctio præcipuè debet fieri per Abbatem, etiam visitante | pisco, *cap. 9. cap. reprehensibilis 26. de appel.* in aliis verò scele-
2. ribus correctio spectabat ad Episcopum ante exemptionem monachorum, *cap. monasteria 16. q. 2. docent Germonius lib. 3. de sacr. immunit. cap. 2. n. 70. Brito de locato, 2. p. cap. 1. num. 17.* & supra notavi in *cap. final. de regul.* De hac correctione Episcopis competente plura adduxi in *cap. grave, cap. licet, de offic. Ordin.*

(f) **[Clericos seculares.]** Juxta adducta in *cap. cum Magistrum, de elect.*